

Hälsans utveckling över livet:

Utvecklingslinjer och bestämningsfaktorer

Hugo Westerlund, fil.dr., professor i epidemiologi

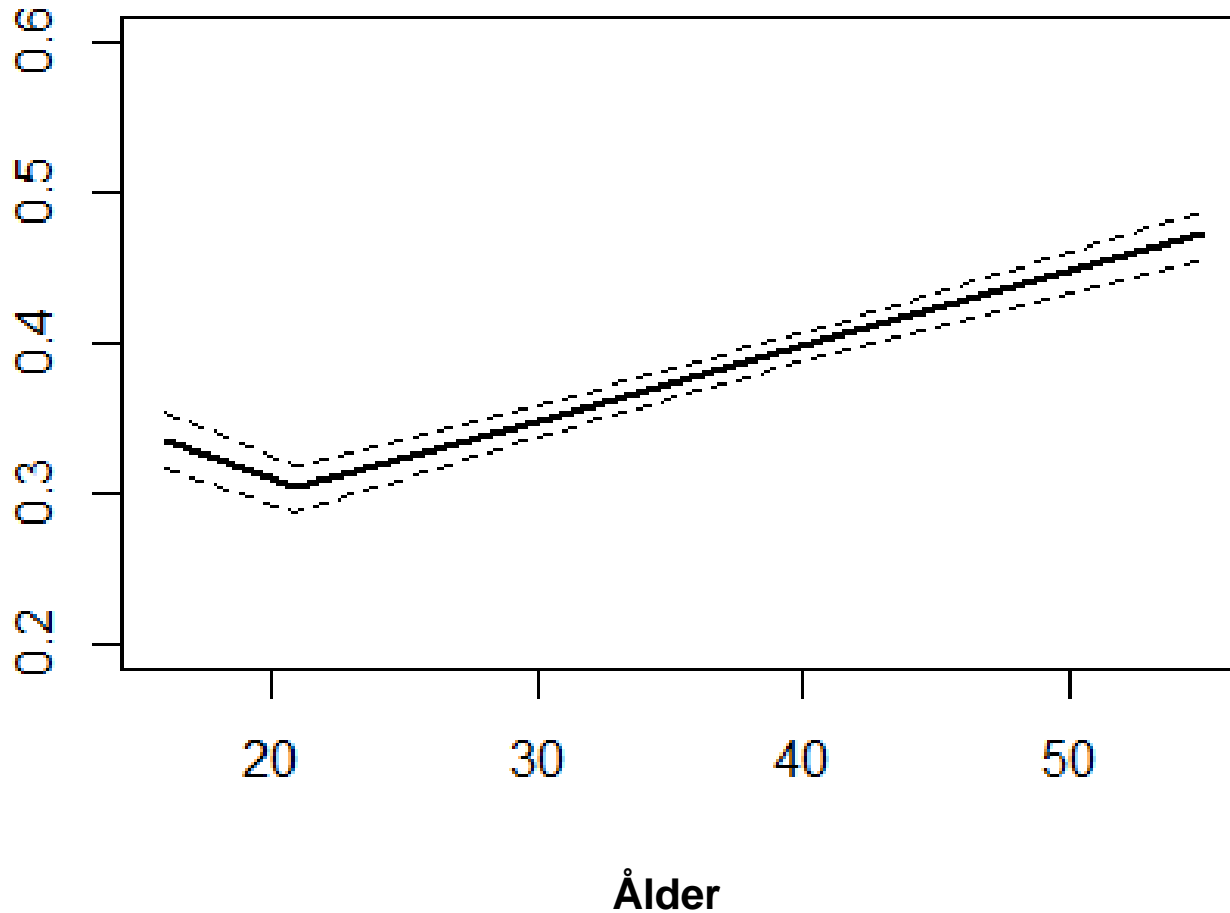
•Stressforskningsinstitutet, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet

“Trajektorier”

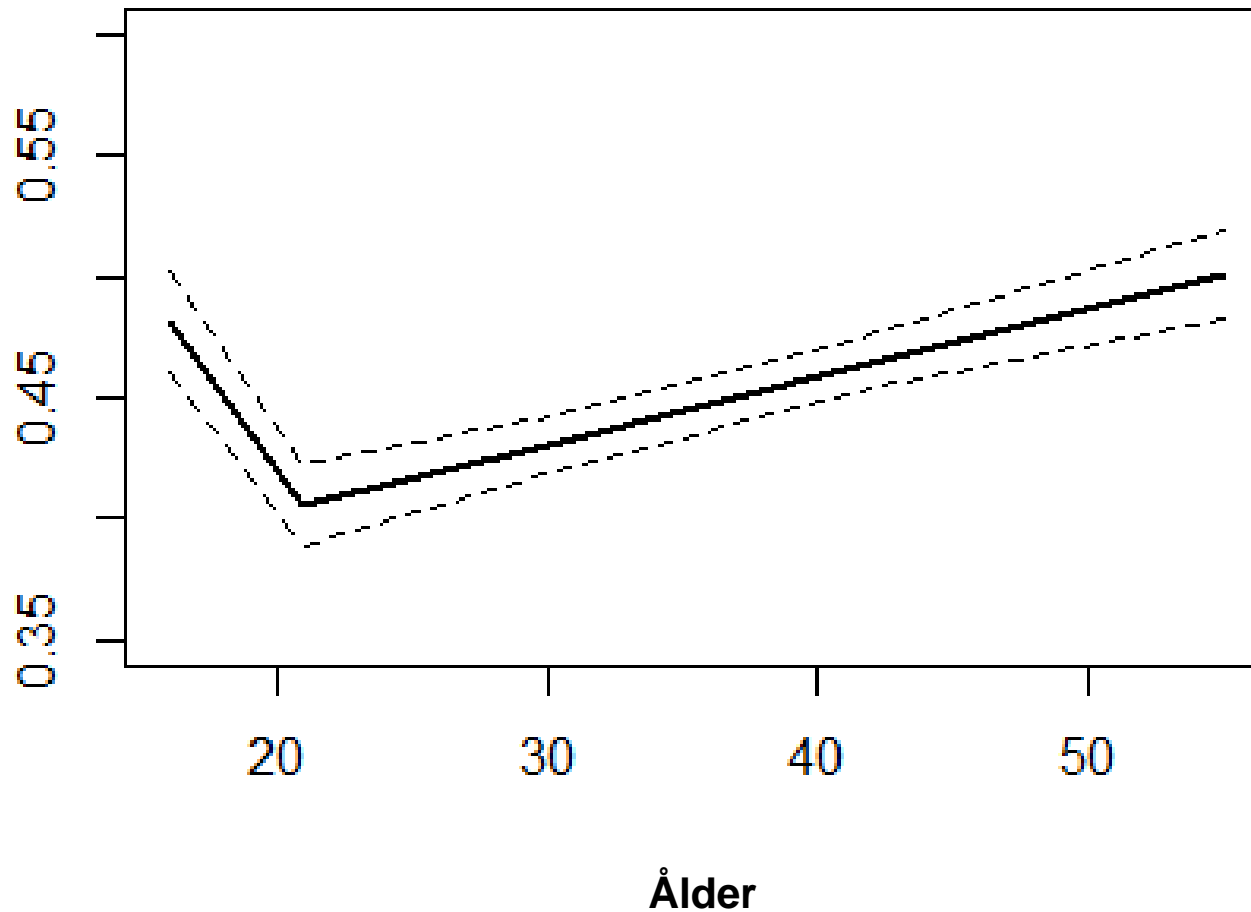
- Eng. *trajectory*, sv. *bana*, *kastbana*
 - från ballistiken, hur en kanonkula färdas
 - i hög grad förutbestämd (utgångshastighet, elevation)
- Är livet förutbestämt, ödesstyrt?
 - genetik och tidiga exponeringar betydelsefulla
 - socialklass, genus och samhällsförhållanden formar förutsättningar
 - social miljö, livsval och vanor ofta svåra att ändra
 - utbildning, yrke, bostadsort, familj
 - självkänsla, hälsovanor och missbruk
 - sjukdomar och psykisk ohälsa kan bli kroniska och skapa ärr
- Livsbanan viker av långsamt (jfr. vindens påverkan på kulbanan)
 - människor utvecklas, förändras och mognar
 - sociala relationer och arbetsförhållanden viktiga influenser
 - tiderna, samhället och politiken förändras
- Större förändringar möjliga
 - radikalt ändrade livsval
 - sjukdom och stora livshändelser, inkl. arbetslöshet
 - stora policyförändringar och världshändelser (kriser, krig m.m.)
- Trajektorier illustrerar utveckling över livsloppet

Låt oss se på några helt nya data!

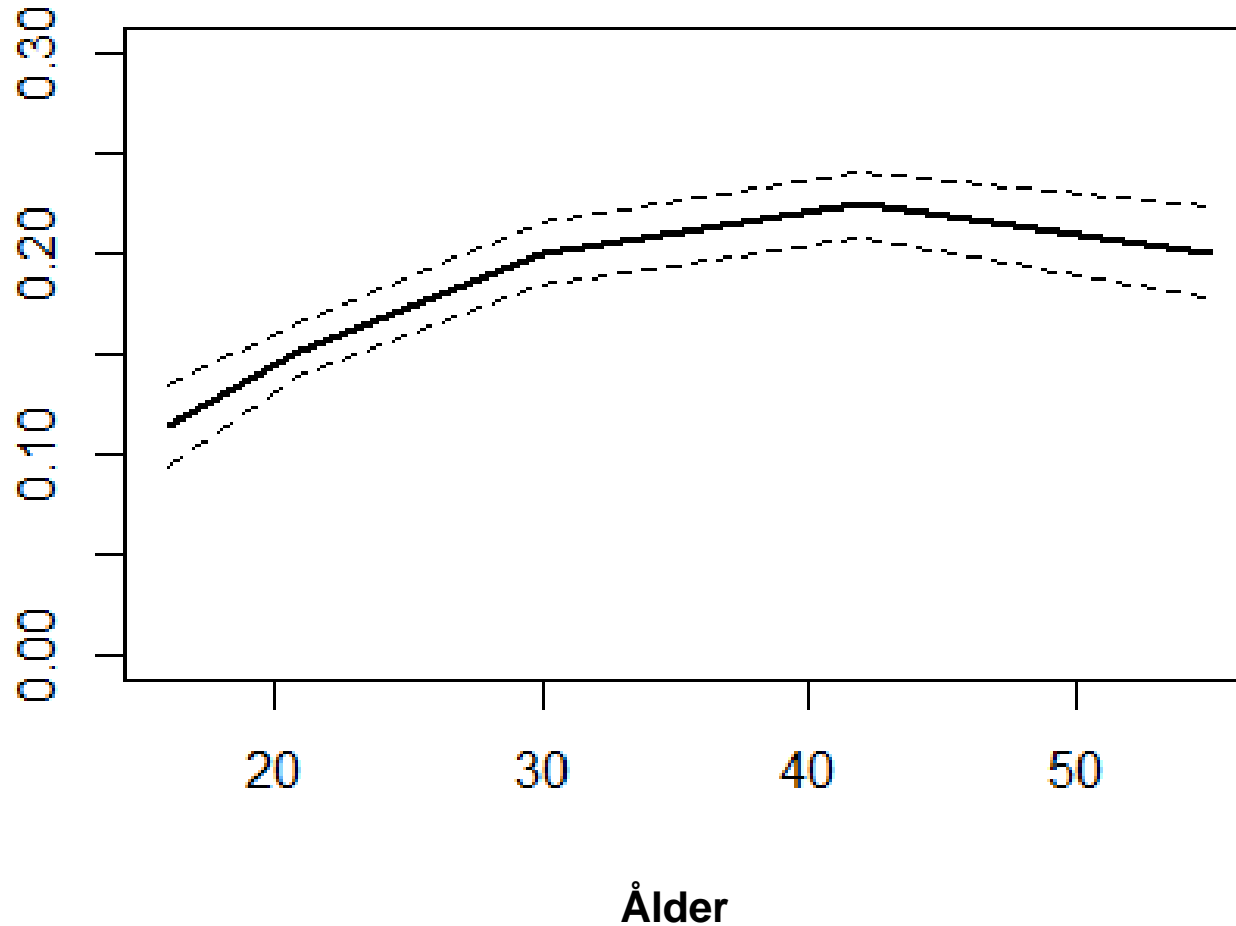
Kroppsliga besvär minskar mellan 16 och 21, men ökar sedan upp till 54 års ålder

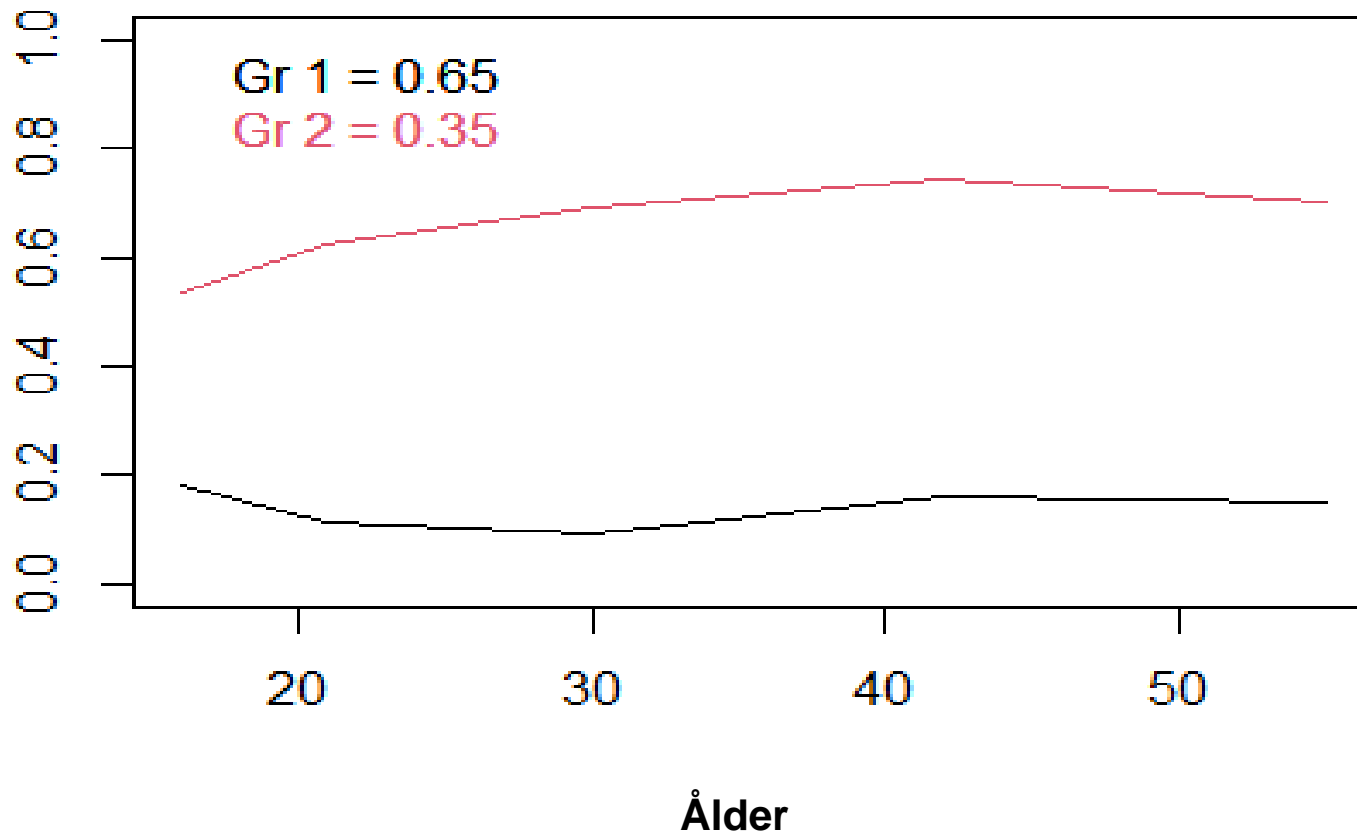
Samma mönster syns för depressiva symptom

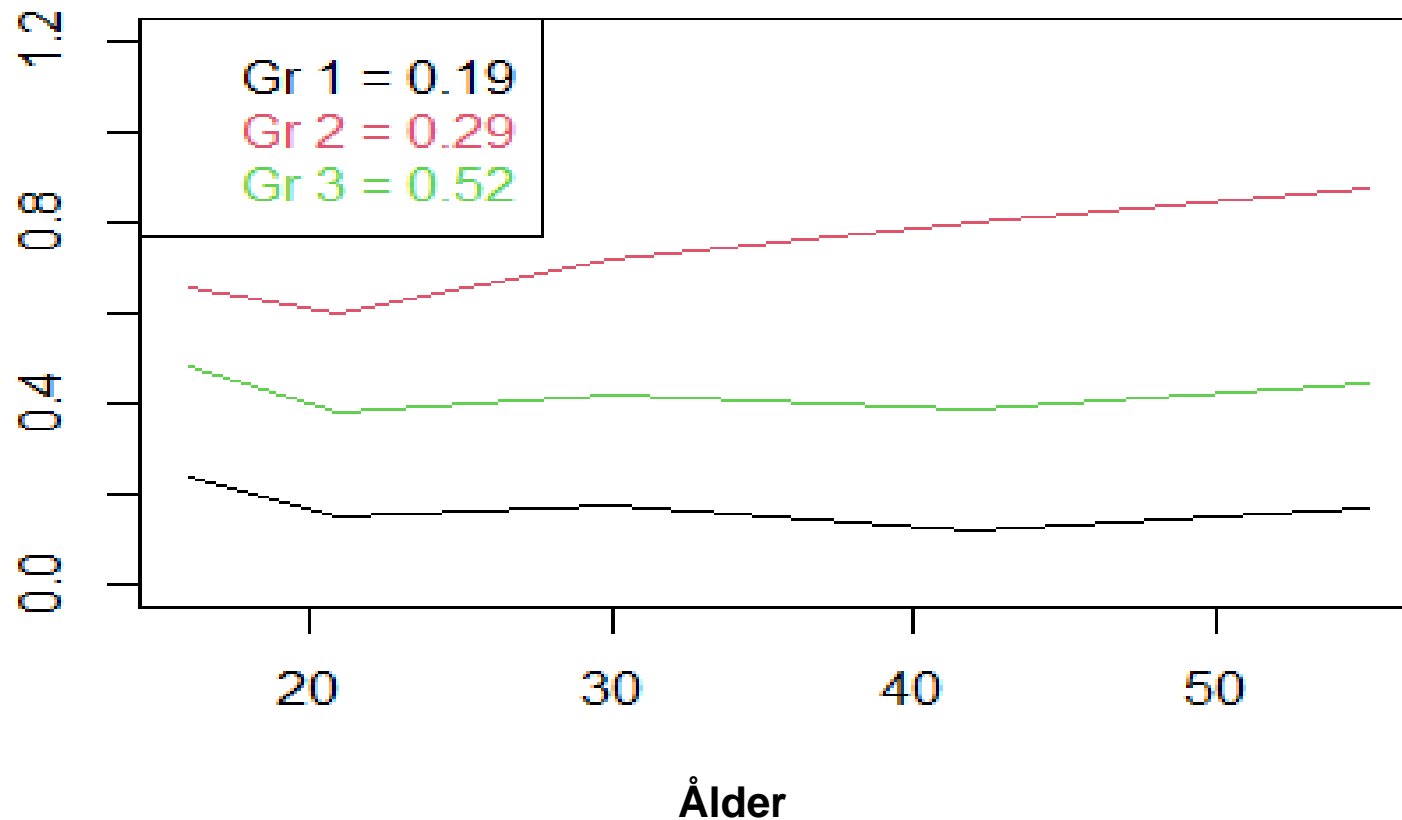
Genomsnittligt ökar oro mellan 16 och 42, för att sedan avta

Två tredjedelar har hela tiden låga nivåer av ångest

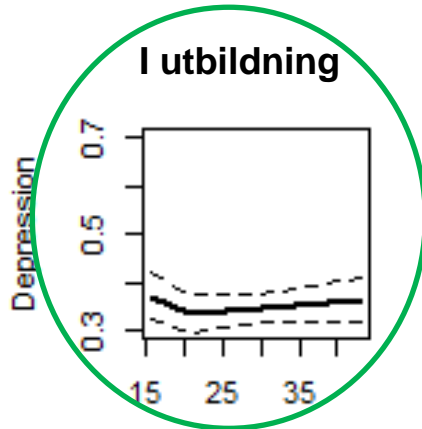
81% hade stabilt låga eller måttliga nivåer av depressiva symptom, medan 19% hade relativt höga och ökande

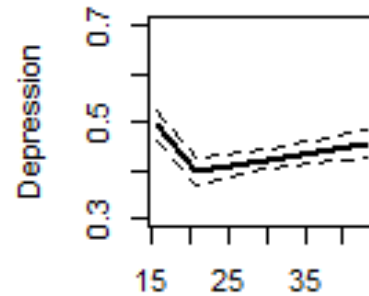
Utvecklingen skiljer sig beroende på arbetsmarknadsanknytning vid 18-21

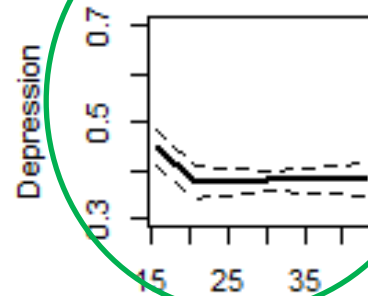
Stockholms universitet

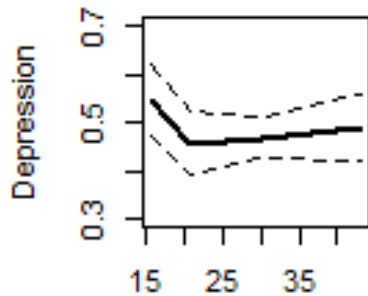
Från utb. till anställning

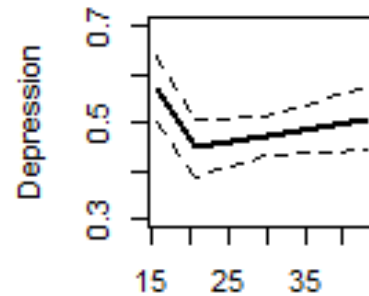
Utb. och anstäm.

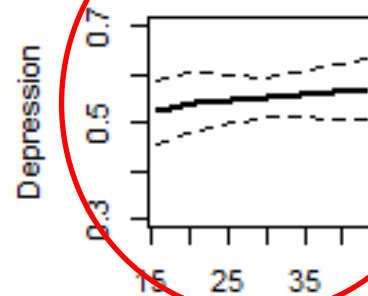
Från anst. till utbildn.

Arbetsmarknadsåtgärd

Arbetslöshet

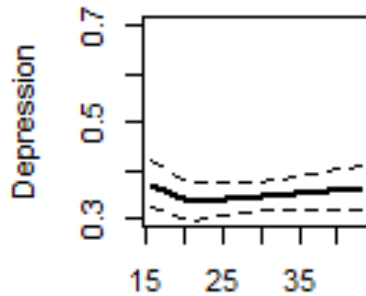
Ålder

...där arbetsmarknadsåtgärder verkar hjälpa en del

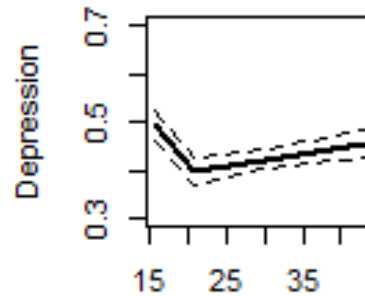

Stockholms
universitet

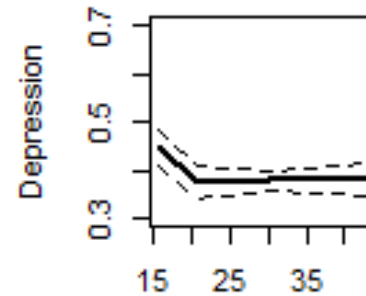
I utbildning

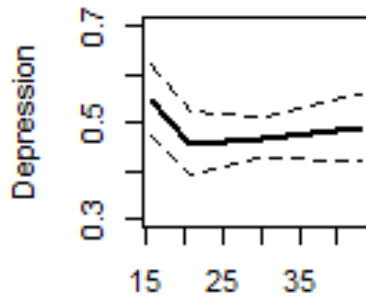
Från utb. till anställning

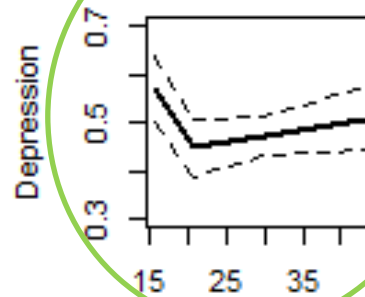
Utb. och anställn.

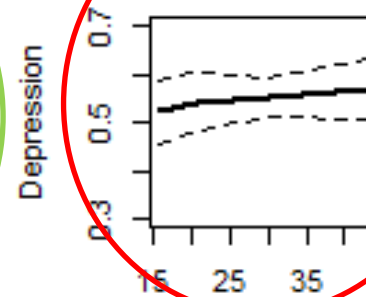
Från anst. till utbildn.

Arbetsmarknadsåtgärd

Arbetslöshet

Ålder

Vad lär vi oss av detta?

- Relativt höga nivåer av depression och kroppsliga besvär i tonåren
 - men ännu högre i medelåldern
- De flesta har ganska stabila nivåer över livet
 - och rangordningen mellan grupper tenderar att bestå
- De som mår dåligt i tonåren är en uppenbar riskgrupp
- Grupper är inte individer
 - trajektorier förenklar och sammanfattar verkligheten
 - enskilda individer kan ha betydligt mer föränderliga utvecklingslinjer
 - mer detaljer behövs för att förstå hur förändring är möjlig
 - selektion till en viss typ av utveckling
 - vändpunkter (till det bättre eller det sämre)

Dags att se tillbaka på vad som har publicerats om trajektorier i NoSCo

OBS! Detta är alltså bara de resultat från NoSCo som använt trajektorier för att illustrera utveckling över tid, inte en komplett översikt över alla resultat!

Psykkiska och kroppsliga symptom tenderar att utvecklas tillsammans

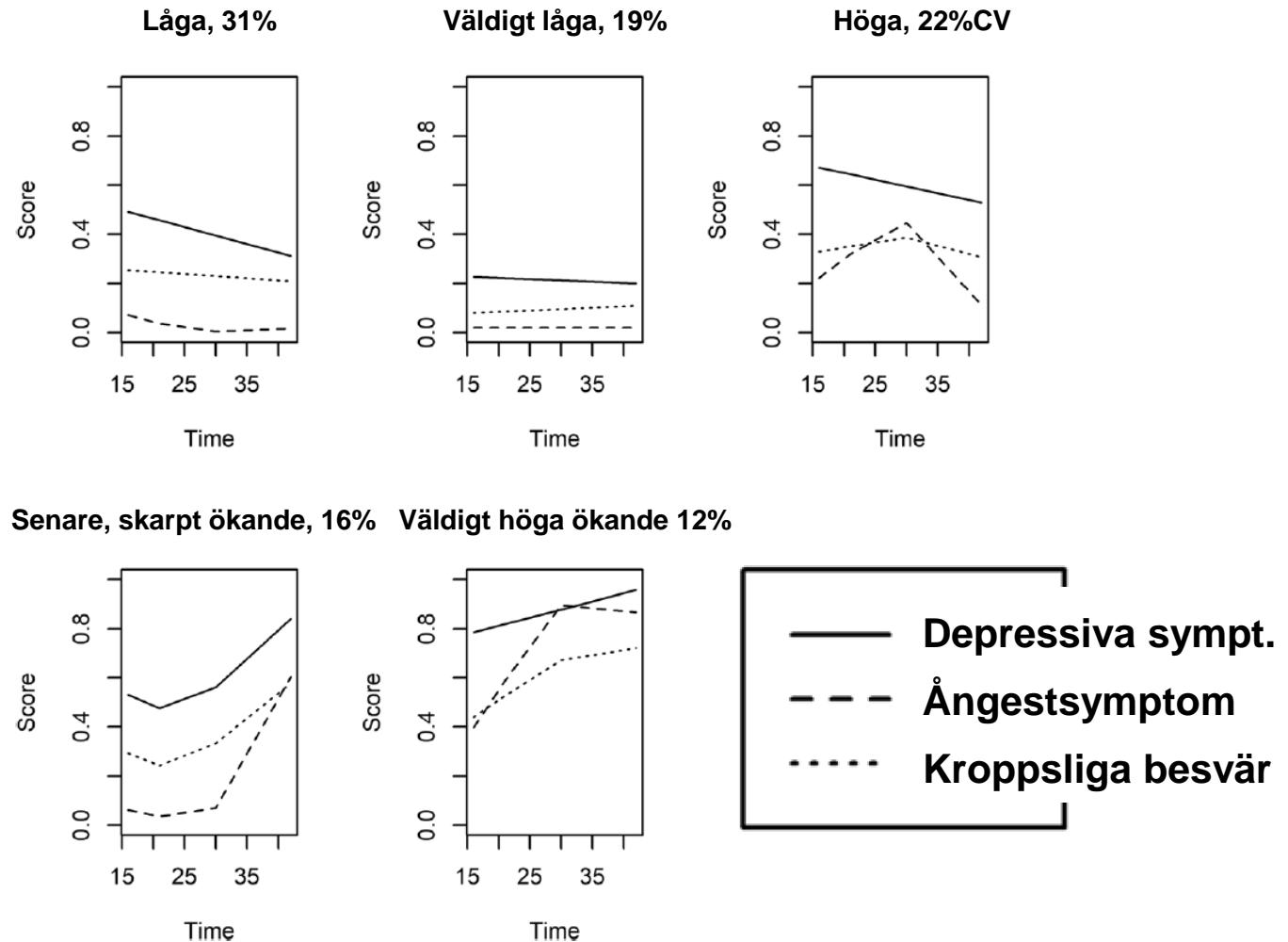

Fig. 1 Multivariate trajectory plots of depressive, anxiety, and somatic symptoms scores in men and women from age 16 to age 43. [Late sharply inc. (late sharply increasing), Very high inc. (very high increasing)]

Hur utvecklar sig olika kroppsliga besvär över tiden (16-42 års ålder)?

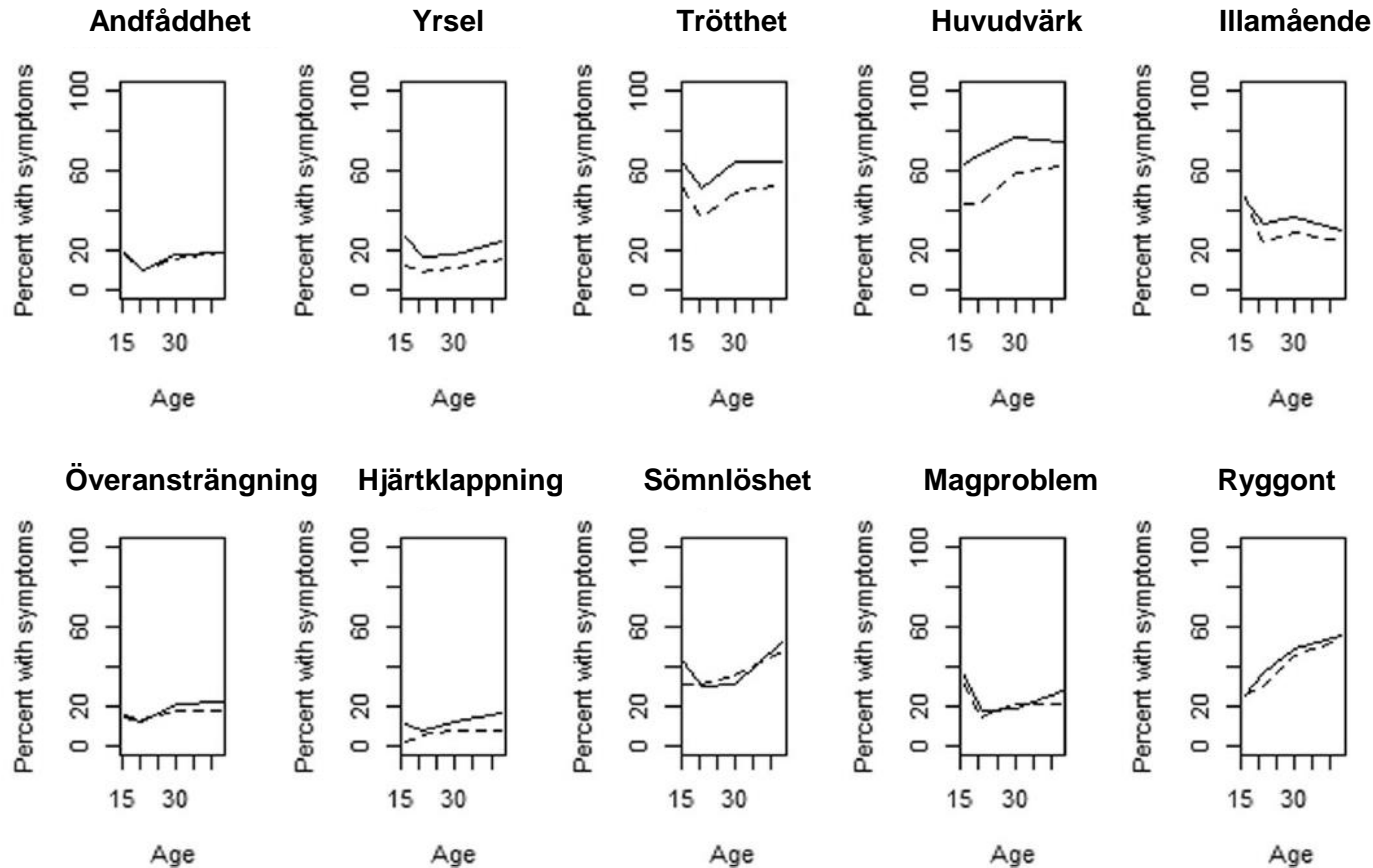

Fig. 1 Plots of percentage of subjects reporting functional somatic symptoms as a function of age. Solid curve is for women and dotted curve is for men

Heldragen linje för kvinnor
Streckad linje för män

Hur utvecklar sig olika kroppsliga besvär över tiden (16-42 års ålder)?

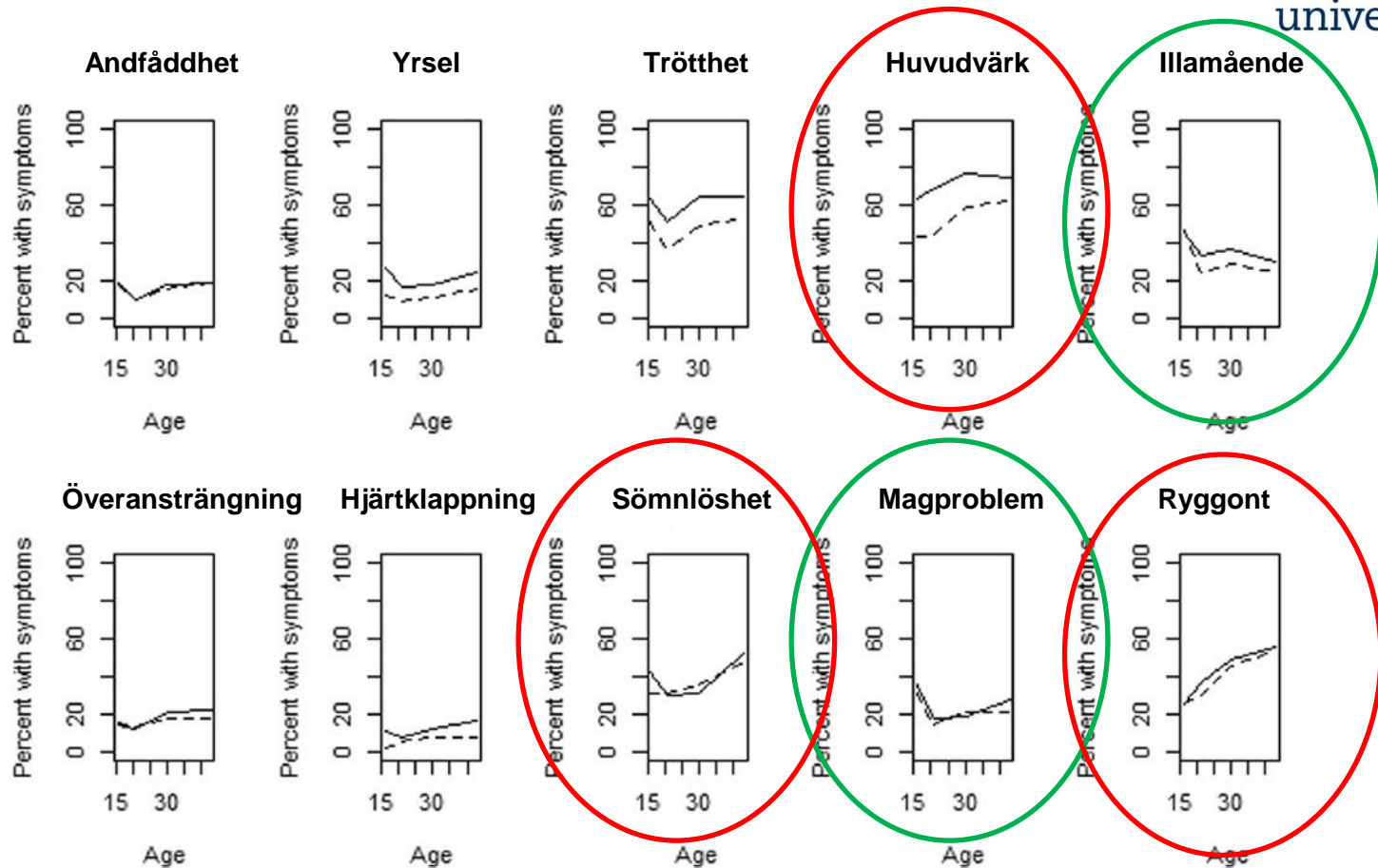
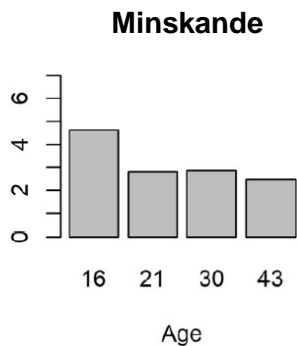

Fig. 1 Plots of percentage of subjects reporting functional somatic symptoms as a function of age. Solid curve is for women and dotted curve is for men

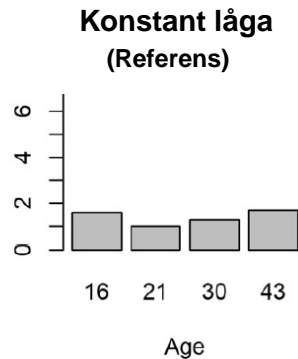
Heldragen linje för kvinnor
Streckad linje för män

Vad påverkar utvecklingen av kroppsliga besvär mest?

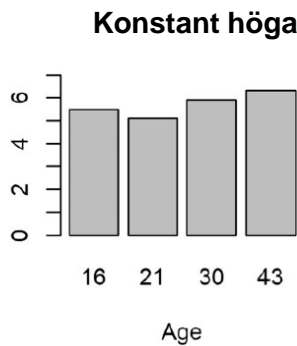
Mean number of fss symptoms

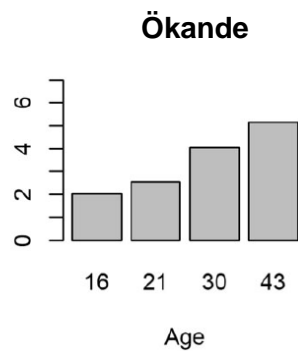
Mean number of fss symptoms

Mean number of fss symptoms

Mean number of fss symptoms

Män (RRR)	Ökande	Minskande	Konstant hög
Rökning/snusning	1,2 (0,7-2,0)	1,4 (0,8-2,5)	2,7 (1,4-5,1)
Dålig kontakt med mor	2,7 (0,2-30,3)	7,4 (0,8-65,7)	10,2 (1,2-88,6)
Ogynnsamma uppväxtvillkor	1,4 (0,8-2,3)	1,7 (1,0-2,9)	2,8 (1,4-5,2)
Missnöjdhet med skolan	1,6 (0,8-3,5)	0,8 (0,4-2,0)	5,2 (2,5-11,0)
Kvinnor (RRR)	Ökande	Minskande	Konstant hög
Låg födelsevikt ≤2500g	0,3 (0,1-0,9)	0,2 (0,0-0,7)	0,2 (0,0-0,9)
Dålig kontakt med mor	5,6 (1,5-20,6)	3,1 (0,8-12,4)	1,2 (0,2-6,8)
Lågt föräldraintresse för dotterns studier	2,0 (1,2-3,5)	2,3 (1,3-3,9)	2,6 (1,4-5,0)
Missnöjdhet med skolan	1,3 (0,6-3,1)	1,7 (0,7-3,9)	4,8 (2,1-10,9)

Ogynnsamma uppväxtvillkor ökar risken för höga nivåer av psykisk ohälsa (internaliserade symptom)

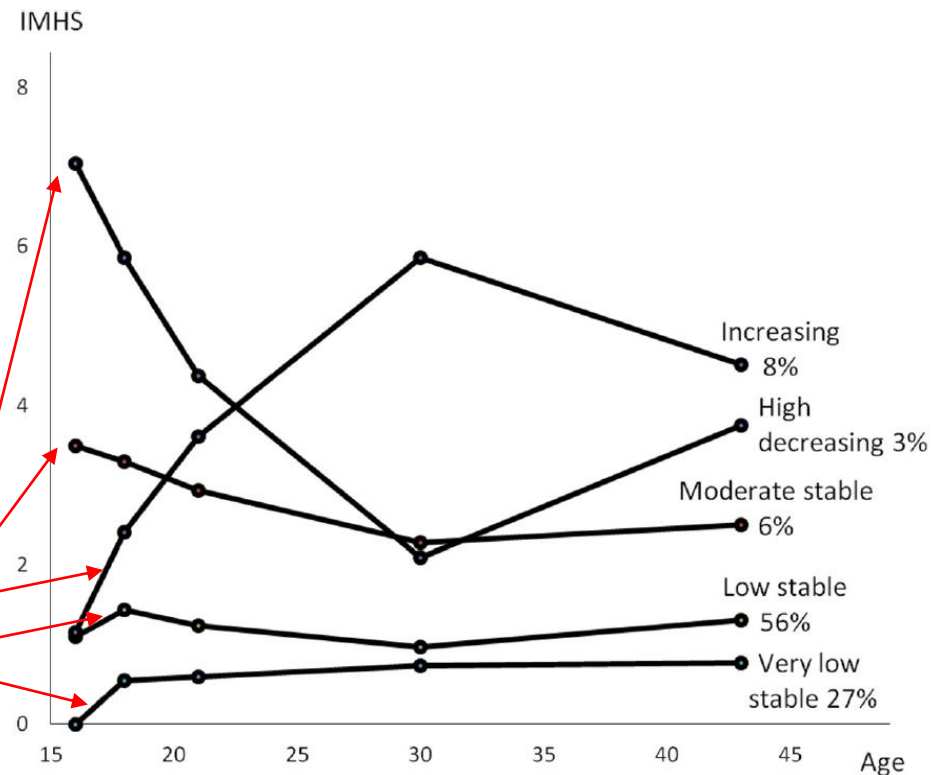
- flyttat ofta under barndomen
- trångboddhet
- skilsmässa, förälder som dött
- arbetslösa föräldrar
- fysisk sjukdom hos föräldrar
- psykisk sjukdom eller alkoholism hos föräldrar

Table 3 Social adversities in adolescence as predictor of trajectories of internalized mental health symptoms from age 16 to 43 in the Northern Swedish Cohort ($n = 1003$)

Trajectory class	Män $n = 522$	Kvinnor $n = 481$	Alla ^a $n = 1003$
High decreasing symptoms (3%)	2.8 (1.2, 6.7)	1.7 (1.1, 2.5)	1.8 (1.3, 2.6)
Moderate stable symptoms (5%)	1.3 (0.7, 2.2)	1.4 (1.0, 2.0)	1.4 (1.1, 1.8)
Increasing symptoms (8%)	1.3 (0.8, 2.0)	1.3 (0.9, 1.7)	1.3 (1.0, 1.6)
Low stable symptoms (58%)	Ref	Ref	Ref
Very low stable symptoms (26%)	0.7 (0.5, 0.8)	0.9 (0.7, 1.3)	0.7 (0.6, 0.9)

OR (95% CI) from multinomial logistic regression, adjusted for parental socioeconomic status.

^aAdjusted for sex.

Ogynnsamma uppväxtvillkor ökar risken för höga nivåer av psykisk ohälsa (internaliserade symptom)

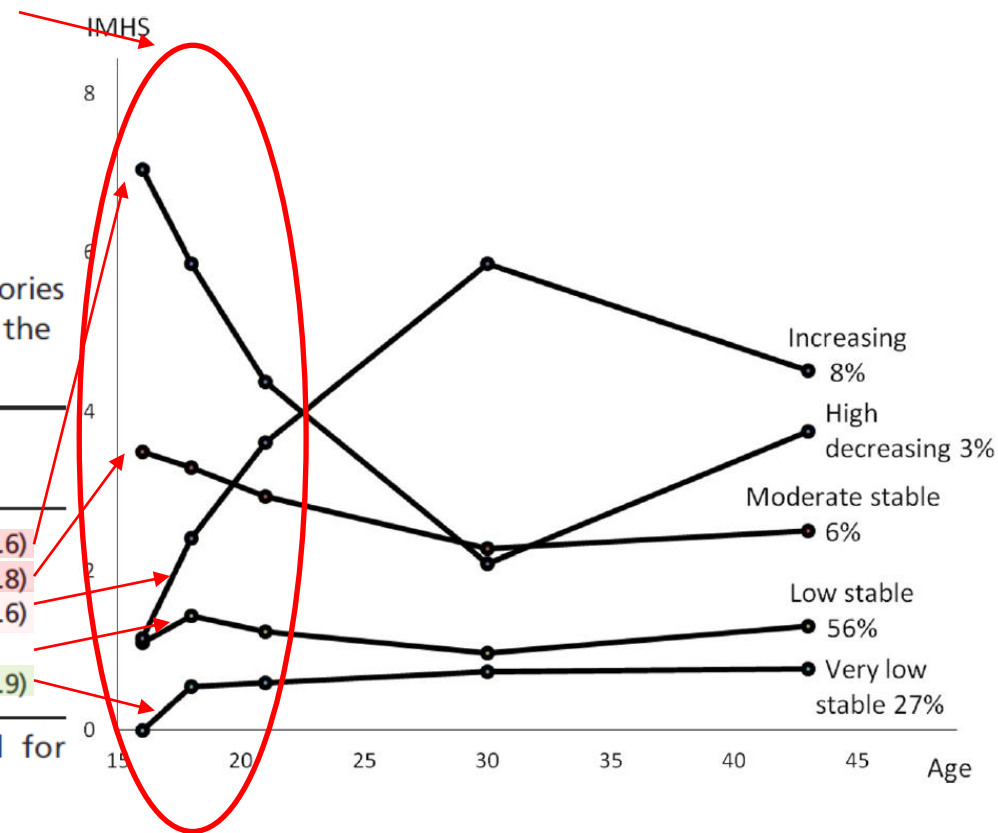
Effekten tydligast på kortare sikt
(se hur rangordningen stämmer i början men förändras senare!)

Table 3 Social adversities in adolescence as predictor of trajectories of internalized mental health symptoms from age 16 to 43 in the Northern Swedish Cohort ($n = 1003$)

Trajectory class	Män $n = 522$	Kvinnor $n = 481$	Alla ^a $n = 1003$
High decreasing symptoms (3%)	2.8 (1.2, 6.7)	1.7 (1.1, 2.5)	1.8 (1.3, 2.6)
Moderate stable symptoms (5%)	1.3 (0.7, 2.2)	1.4 (1.0, 2.0)	1.4 (1.1, 1.8)
Increasing symptoms (8%)	1.3 (0.8, 2.0)	1.3 (0.9, 1.7)	1.3 (1.0, 1.6)
Low stable symptoms (58%)	Ref	Ref	Ref
Very low stable symptoms (26%)	0.7 (0.5, 0.8)	0.9 (0.7, 1.3)	0.7 (0.6, 0.9)

OR (95% CI) from multinomial logistic regression, adjusted for parental socioeconomic status.

^aAdjusted for sex.

... och vi måste vara medvetna om att trajektorier är förenklingar: här är några slumpmässiga personer

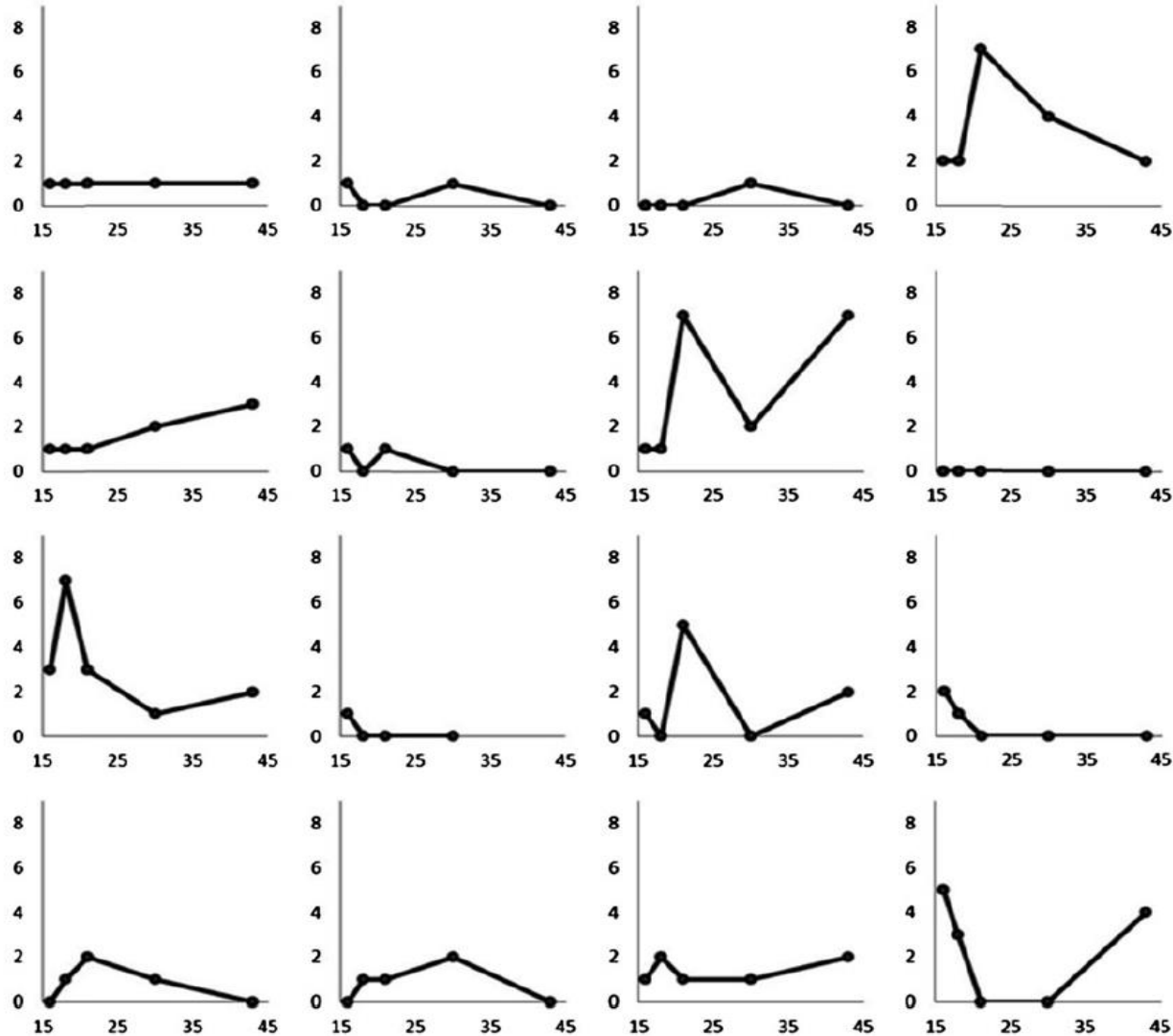
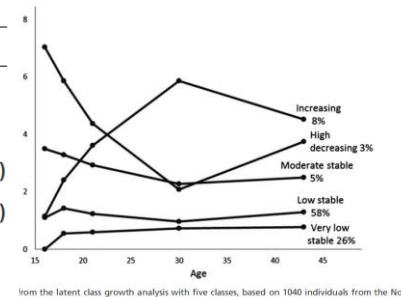

Figure 1 Internalized mental health symptoms trajectory from age 16 to 43 for 16 randomly selected individuals

Studierna är viktiga för den psykiska hälsan (internaliserade symptom)

Table 3 Parental interest in offspring's studies and help with homework assignments at age 16 in relation to trajectories of internalised mental health symptoms from age 16 to 43 in women and men. Odds ratios (OR) with 95 % confidence intervals (CI) for belonging to the different trajectory groups derived from multinomial regression analyses with the two predictors mutually adjusted. The odds ratios denote the change in odds for each additional level of the exposure (range 0–4)

	Latent trajectory of internalised mental health symptoms OR (95 % CI)				
	Very low stable	Low stable	Increasing	Moderate stable	High decreasing
Hela gruppen					
Föräldrarnas intresse för barnens studier vid 16 års ålder					
Model 1	1.02 (0.87 to 1.21)	Reference	1.00 (0.76 to 1.31)	0.77 (0.58 to 1.01)	0.67 (0.47 to 0.94)
Model 2	0.97 (0.82 to 1.16)	Reference	1.02 (0.76 to 1.36)	0.79 (0.59 to 1.06)	0.65 (0.44 to 0.94)
Model 3	0.93 (0.76 to 1.14)	Reference	1.15 (0.83 to 1.59)	0.88 (0.63 to 1.23)	0.89 (0.58 to 1.36)
Hjälp med att göra läxor vid 16 års ålder					
Model 1	1.23 (1.07 to 1.42)	Reference	0.92 (0.74 to 1.14)	0.81 (0.64 to 1.03)	0.89 (0.64 to 1.22)
Model 2	1.24 (1.07 to 1.43)	Reference	0.91 (0.73 to 1.13)	0.81 (0.64 to 1.04)	0.86 (0.63 to 1.19)
Model 3	1.24 (1.07 to 1.43)	Reference	0.90 (0.73 to 1.13)	0.81 (0.64 to 1.04)	0.86 (0.62 to 1.18)
Adjusted R Square (Nagelkerke): Model 1: 0.146, Model 2:0.179 Model 3: 0.194					
Elever med betyg över riksnormvärdet					
Föräldrarnas intresse för barnens studier vid 16 års ålder					
Model 1	1.27 (0.90 to 1.78)	Reference	1.44 (0.80 to 2.59)	0.54 (0.32 to 0.92)	0.41 (0.20 to 0.82)
Model 2	1.26 (0.89 to 1.78)	Reference	1.58 (0.86 to 2.89)	0.54 (0.30 to 0.95)	0.44 (0.20 to 0.97)
Model 3	1.25 (0.87 to 1.78)	Reference	1.59 (0.85 to 2.98)	0.54 (0.30 to 0.98)	0.41 (0.18 to 0.91)
Hjälp med att göra läxor vid 16 års ålder					
Model 1	1.40 (1.14 to 1.72)	Reference	1.08 (0.79 to 1.49)	0.81 (0.55 to 1.18)	0.90 (0.52 to 1.57)
Model 2	1.39 (1.13 to 1.71)	Reference	1.10 (0.79 to 1.52)	0.82 (0.56 to 1.22)	0.97 (0.53 to 1.76)
Model 3	1.39 (1.13 to 1.72)	Reference	1.10 (0.79 to 1.52)	0.82 (0.56 to 1.22)	0.97 (0.53 to 1.77)
Adjusted R Square (Nagelkerke): Model 1: 0.187, Model 2: 0.223, Model 3: 0.224					

Model 1: Adjusted for sex except in the sex stratified analysis

Model 2: Model 1 + adjustment for parental social class, family unemployment and parental mental health or alcohol problems

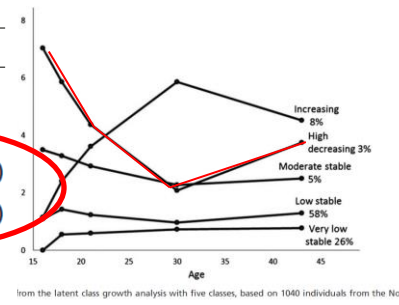
Model 3: Model 2 + adjustment for own average school grades at age 16

Note: Statistically significant results are marked in bold

Om föräldrarna visar intresse för barnens studier minskar risken för höga nivåer av depressivitet

Table 3 Parental interest in offspring's studies and help with homework assignments at age 16 in relation to trajectories of internalised mental health symptoms from age 16 to 43 in women and men. Odds ratios (OR) with 95 % confidence intervals (CI) for belonging to the different trajectory groups derived from multinomial regression analyses with the two predictors mutually adjusted. The odds ratios denote the change in odds for each additional level of the exposure (range 0–4)

	Latent trajectory of internalised mental health symptoms OR (95 % CI)				
	Very low stable	Low stable	Increasing	Moderate stable	High decreasing
Hela gruppen					
Föräldrarnas intresse för barnens studier vid 16 års ålder					
Model 1	1.02 (0.87 to 1.21)	Reference	1.00 (0.76 to 1.31)	0.77 (0.58 to 1.01)	0.67 (0.47 to 0.94)
Model 2	0.97 (0.82 to 1.16)	Reference	1.02 (0.76 to 1.36)	0.79 (0.59 to 1.06)	0.65 (0.44 to 0.94)
Model 3	0.93 (0.76 to 1.14)	Reference	1.15 (0.83 to 1.59)	0.88 (0.63 to 1.23)	0.89 (0.58 to 1.36)
Hjälp med att göra läxor vid 16 års ålder					
Model 1	1.23 (1.07 to 1.42)	Reference	0.92 (0.74 to 1.14)	0.81 (0.64 to 1.03)	0.89 (0.64 to 1.22)
Model 2	1.24 (1.07 to 1.43)	Reference	0.91 (0.73 to 1.13)	0.81 (0.64 to 1.04)	0.86 (0.63 to 1.19)
Model 3	1.24 (1.07 to 1.43)	Reference	0.90 (0.73 to 1.13)	0.81 (0.64 to 1.04)	0.86 (0.62 to 1.18)
Adjusted R Square (Nagelkerke): Model 1: 0.146, Model 2:0.179 Model 3: 0.194					
Elever med betyg över riksnorm					
Föräldrarnas intresse för barnens studier vid 16 års ålder					
Model 1	1.27 (0.90 to 1.78)	Reference	1.44 (0.80 to 2.59)	0.54 (0.32 to 0.92)	0.41 (0.20 to 0.82)
Model 2	1.26 (0.89 to 1.78)	Reference	1.58 (0.86 to 2.89)	0.54 (0.30 to 0.95)	0.44 (0.20 to 0.97)
Model 3	1.25 (0.87 to 1.78)	Reference	1.59 (0.85 to 2.98)	0.54 (0.30 to 0.98)	0.41 (0.18 to 0.91)
Hjälp med att göra läxor vid 16 års ålder					
Model 1	1.40 (1.14 to 1.72)	Reference	1.08 (0.79 to 1.49)	0.81 (0.55 to 1.18)	0.90 (0.52 to 1.57)
Model 2	1.39 (1.13 to 1.71)	Reference	1.10 (0.79 to 1.52)	0.82 (0.56 to 1.22)	0.97 (0.53 to 1.76)
Model 3	1.39 (1.13 to 1.72)	Reference	1.10 (0.79 to 1.52)	0.82 (0.56 to 1.22)	0.97 (0.53 to 1.77)
Adjusted R Square (Nagelkerke): Model 1: 0.187, Model 2: 0.223, Model 3: 0.224					

Model 1: Adjusted for sex except in the sex stratified analysis

Model 2: Model 1 + adjustment for parental social class, family unemployment and parental mental health or alcohol problems

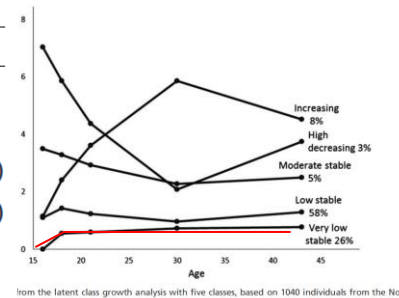
Model 3: Model 2 + adjustment for own average school grades at age 16

Note: Statistically significant results are marked in bold

och möjlighet få hjälp med läxorna ökar chansen att må riktigt bra

Table 3 Parental interest in offspring's studies and help with homework assignments at age 16 in relation to trajectories of internalised mental health symptoms from age 16 to 43 in women and men. Odds ratios (OR) with 95 % confidence intervals (CI) for belonging to the different trajectory groups derived from multinomial regression analyses with the two predictors mutually adjusted. The odds ratios denote the change in odds for each additional level of the exposure (range 0–4)

	Latent trajectory of internalised mental health symptoms OR (95 % CI)				
	Very low stable	Low stable	Increasing	Moderate stable	High decreasing
Hela gruppen					
Föräldrarnas intresse för barnens studier vid 16 års ålder					
Model 1	1.02 (0.87 to 1.21)	Reference	1.00 (0.76 to 1.31)	0.77 (0.58 to 1.01)	0.67 (0.47 to 0.94)
Model 2	0.97 (0.82 to 1.16)	Reference	1.02 (0.76 to 1.36)	0.79 (0.59 to 1.06)	0.65 (0.44 to 0.94)
Model 3	0.93 (0.76 to 1.14)	Reference	1.15 (0.83 to 1.59)	0.88 (0.63 to 1.23)	0.89 (0.58 to 1.36)
Hjälp med att göra läxor vid 16 års ålder					
Model 1	1.23 (1.07 to 1.42)	Reference	0.92 (0.74 to 1.14)	0.81 (0.64 to 1.03)	0.89 (0.64 to 1.22)
Model 2	1.24 (1.07 to 1.43)	Reference	0.91 (0.73 to 1.13)	0.81 (0.64 to 1.04)	0.86 (0.63 to 1.19)
Model 3	1.24 (1.07 to 1.43)	Reference	0.90 (0.73 to 1.13)	0.81 (0.64 to 1.04)	0.86 (0.62 to 1.18)
Adjusted R Square (Nagelkerke): Model 1: 0.146, Model 2:0.179 Model 3: 0.194					
Elever med betyg över riksnorm					
Föräldrarnas intresse för barnens studier vid 16 års ålder					
Model 1	1.27 (0.90 to 1.78)	Reference	1.44 (0.80 to 2.59)	0.54 (0.32 to 0.92)	0.41 (0.20 to 0.82)
Model 2	1.26 (0.89 to 1.78)	Reference	1.58 (0.86 to 2.89)	0.54 (0.30 to 0.95)	0.44 (0.20 to 0.97)
Model 3	1.25 (0.87 to 1.78)	Reference	1.59 (0.85 to 2.98)	0.54 (0.30 to 0.98)	0.41 (0.18 to 0.91)
Hjälp med att göra läxor vid 16 års ålder					
Model 1	1.40 (1.14 to 1.72)	Reference	1.08 (0.79 to 1.49)	0.81 (0.55 to 1.18)	0.90 (0.52 to 1.57)
Model 2	1.39 (1.13 to 1.71)	Reference	1.10 (0.79 to 1.52)	0.82 (0.56 to 1.22)	0.97 (0.53 to 1.76)
Model 3	1.39 (1.13 to 1.72)	Reference	1.10 (0.79 to 1.52)	0.82 (0.56 to 1.22)	0.97 (0.53 to 1.77)
Adjusted R Square (Nagelkerke): Model 1: 0.187, Model 2: 0.223, Model 3: 0.224					

Model 1: Adjusted for sex except in the sex stratified analysis

Model 2: Model 1 + adjustment for parental social class, family unemployment and parental mental health or alcohol problems

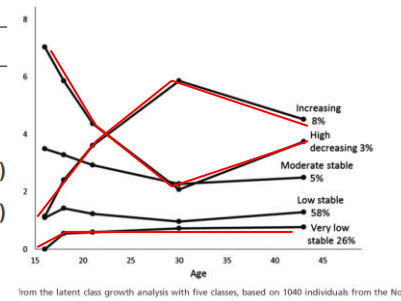
Model 3: Model 2 + adjustment for own average school grades at age 16

Note: Statistically significant results are marked in bold

men det gäller huvudsakligen om barnet lyckas få betyg över medel

Table 3 Parental interest in offspring's studies and help with homework assignments at age 16 in relation to trajectories of internalised mental health symptoms from age 16 to 43 in women and men. Odds ratios (OR) with 95 % confidence intervals (CI) for belonging to the different trajectory groups derived from multinomial regression analyses with the two predictors mutually adjusted. The odds ratios denote the change in odds for each additional level of the exposure (range 0–4)

	Latent trajectory of internalised mental health symptoms OR (95 % CI)				
	Very low stable	Low stable	Increasing	Moderate stable	High decreasing
Hela gruppen					
Föräldrarnas intresse för barnens studier vid 16 års ålder					
Model 1	1.02 (0.87 to 1.21)	Reference	1.00 (0.76 to 1.31)	0.77 (0.58 to 1.01)	0.67 (0.47 to 0.94)
Model 2	0.97 (0.82 to 1.16)	Reference	1.02 (0.76 to 1.36)	0.79 (0.59 to 1.06)	0.65 (0.44 to 0.94)
Model 3	0.93 (0.76 to 1.14)	Reference	1.15 (0.83 to 1.59)	0.88 (0.63 to 1.23)	0.89 (0.58 to 1.36)
Hjälp med att göra läxor vid 16 års ålder					
Model 1	1.23 (1.07 to 1.42)	Reference	0.92 (0.74 to 1.14)	0.81 (0.64 to 1.03)	0.89 (0.64 to 1.22)
Model 2	1.24 (1.07 to 1.43)	Reference	0.91 (0.73 to 1.13)	0.81 (0.64 to 1.04)	0.86 (0.63 to 1.19)
Model 3	1.24 (1.07 to 1.43)	Reference	0.90 (0.73 to 1.13)	0.81 (0.64 to 1.04)	0.86 (0.62 to 1.18)
Adjusted R Square (Nagelkerke): Model 1: 0.146, Model 2:0.179 Model 3: 0.194					
Elever med betyg över riksmedelvärdet					
Föräldrarnas intresse för barnens studier vid 16 års ålder					
Model 1	1.27 (0.90 to 1.78)	Reference	1.44 (0.80 to 2.59)	0.54 (0.32 to 0.92)	0.41 (0.20 to 0.82)
Model 2	1.26 (0.89 to 1.78)	Reference	1.58 (0.86 to 2.89)	0.54 (0.30 to 0.95)	0.44 (0.20 to 0.97)
Model 3	1.25 (0.87 to 1.78)	Reference	1.59 (0.85 to 2.98)	0.54 (0.30 to 0.98)	0.41 (0.18 to 0.91)
Hjälp med att göra läxor vid 16 års ålder					
Model 1	1.40 (1.14 to 1.72)	Reference	1.08 (0.79 to 1.49)	0.81 (0.55 to 1.18)	0.90 (0.52 to 1.57)
Model 2	1.39 (1.13 to 1.71)	Reference	1.10 (0.79 to 1.52)	0.82 (0.56 to 1.22)	0.97 (0.53 to 1.76)
Model 3	1.39 (1.13 to 1.72)	Reference	1.10 (0.79 to 1.52)	0.82 (0.56 to 1.22)	0.97 (0.53 to 1.77)
Adjusted R Square (Nagelkerke): Model 1: 0.187, Model 2: 0.223, Model 3: 0.224					

Model 1: Adjusted for sex except in the sex stratified analysis

Model 2: Model 1 + adjustment for parental social class, family unemployment and parental mental health or alcohol problems

Model 3: Model 2 + adjustment for own average school grades at age 16

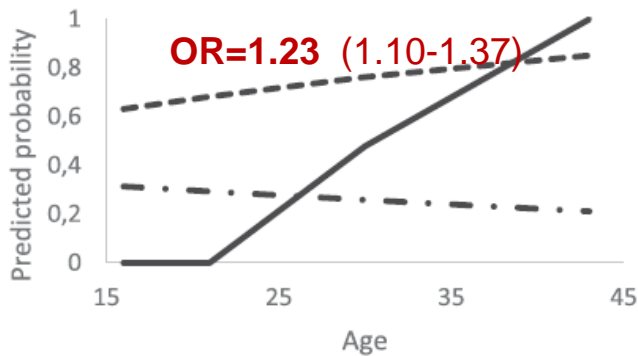
Note: Statistically significant results are marked in bold

Depressiva symptom vid 16 års ålder ökar risken för smärta över livet

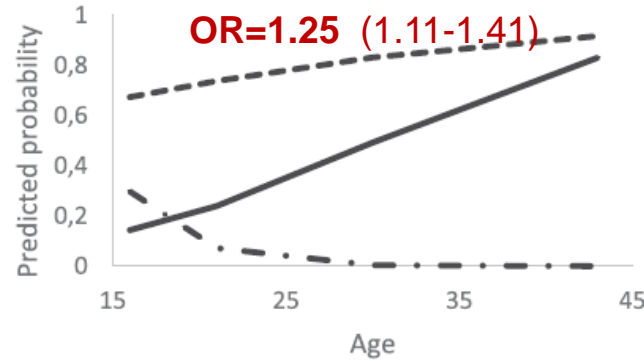
Stockholms universitet

Någon smärta, män

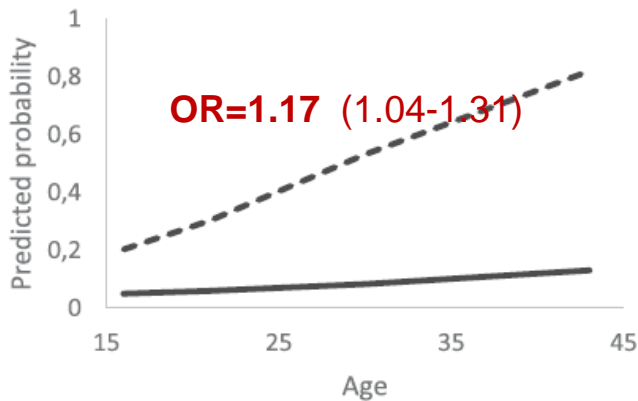
— low-incr 21,8% ··· mod-stable 17,2%
- - - high-stable 60,9%

Någon smärta, kvinnor

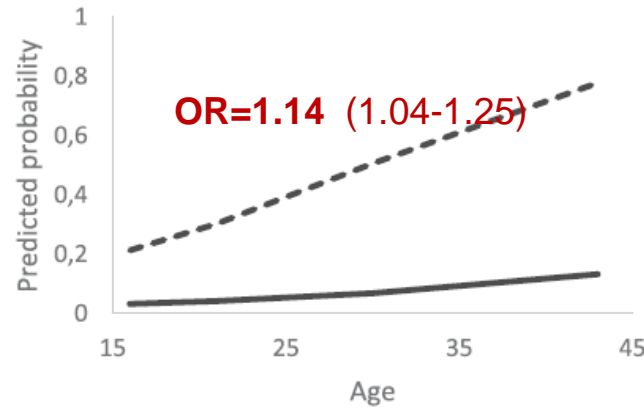
— low-incr 17,5% ··· mod-decr 11,3%
- - - high-stable 71,2%

Svår smärta, män

— low-stable 91,3% - - - moderate-incr 8,7%

Svår smärta, kvinnor

— low-stable 80,7% - - - moderate-incr 19,3%

Vad förutsäger svag anknytning till arbetsmarknaden?

Typ av sysselsättning 18-42 (1983-2007)

Stockholms universitet

Studier miskar över tid

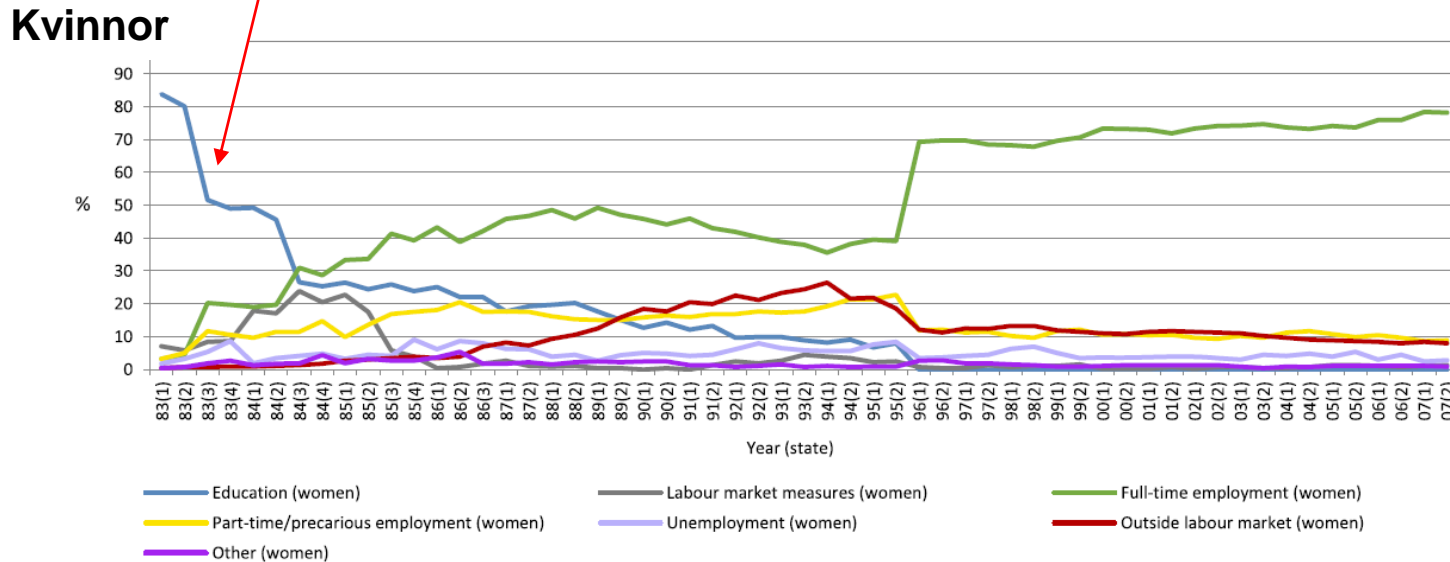
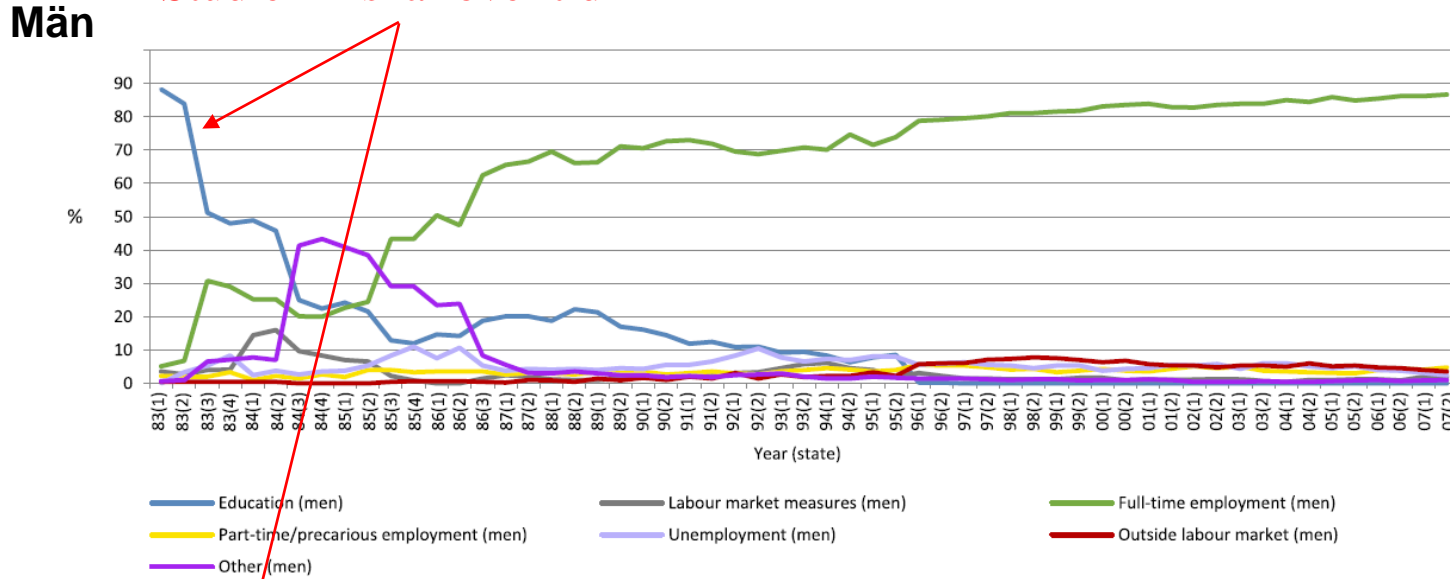

Fig. 1 a. The distribution of the seven categories of labour market attachment among men ($n = 492$), 1983–2007 (ages 18–42). **b.** The distribution of the seven categories of labour market attachment among women ($n = 463$), 1983–2007 (ages 18–42)

Landstedt et al.,
BMC Public Health;
2016;16:1169.

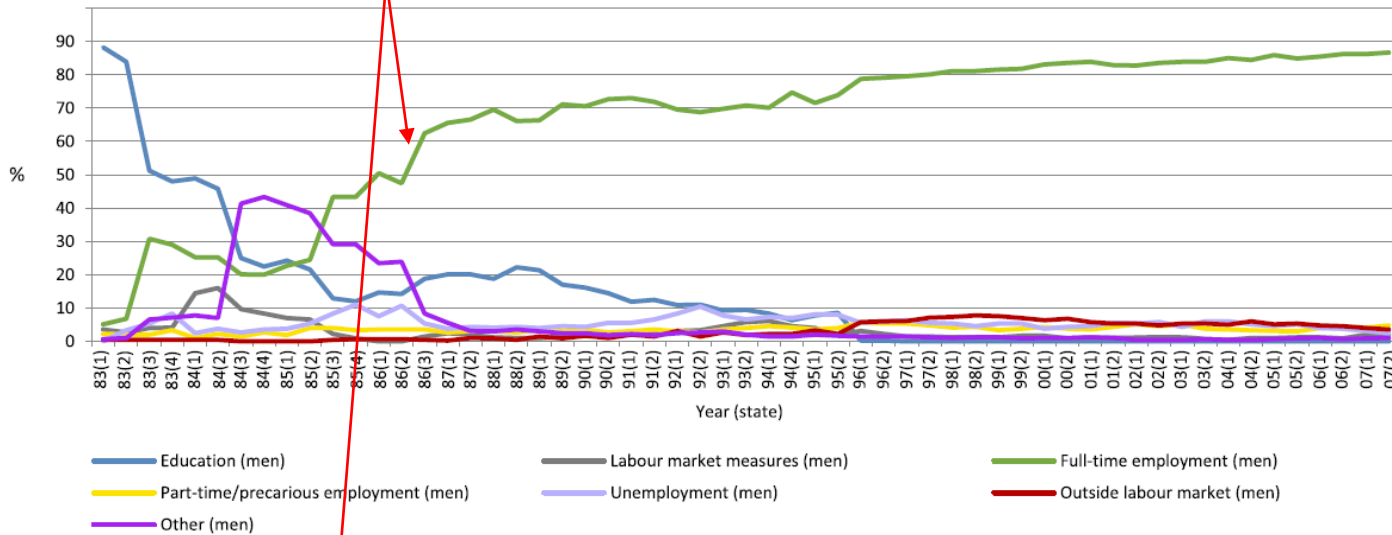
Typ av sysselsättning 18-42 (1983-2007)

Heltidsarbetet ökar över tid

Stockholms universitet

Män

Kvinnor

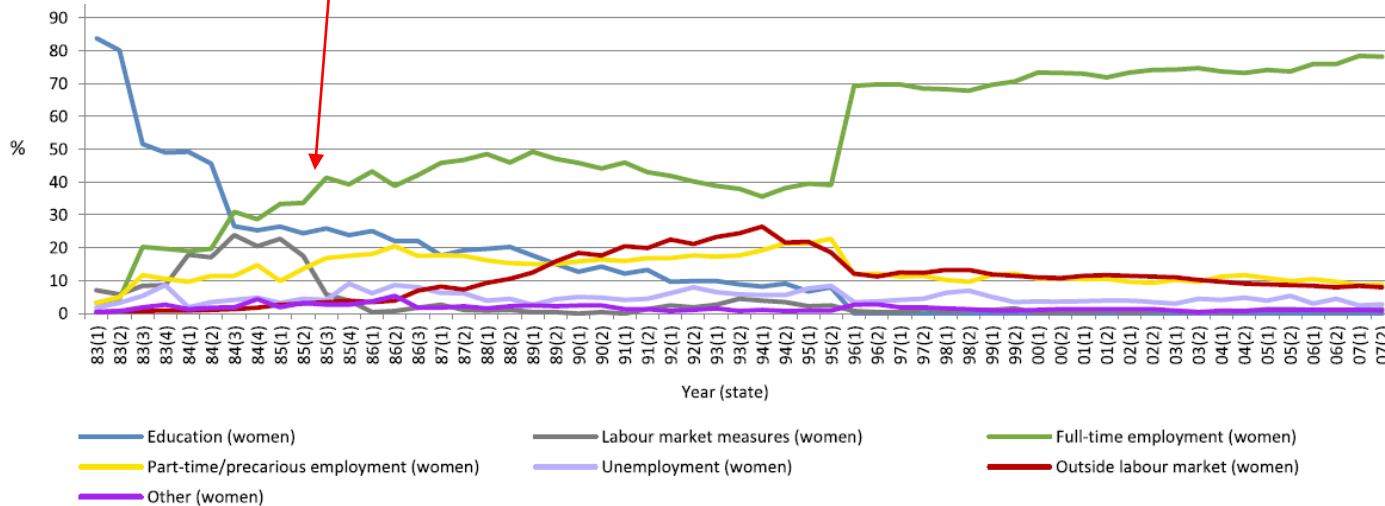

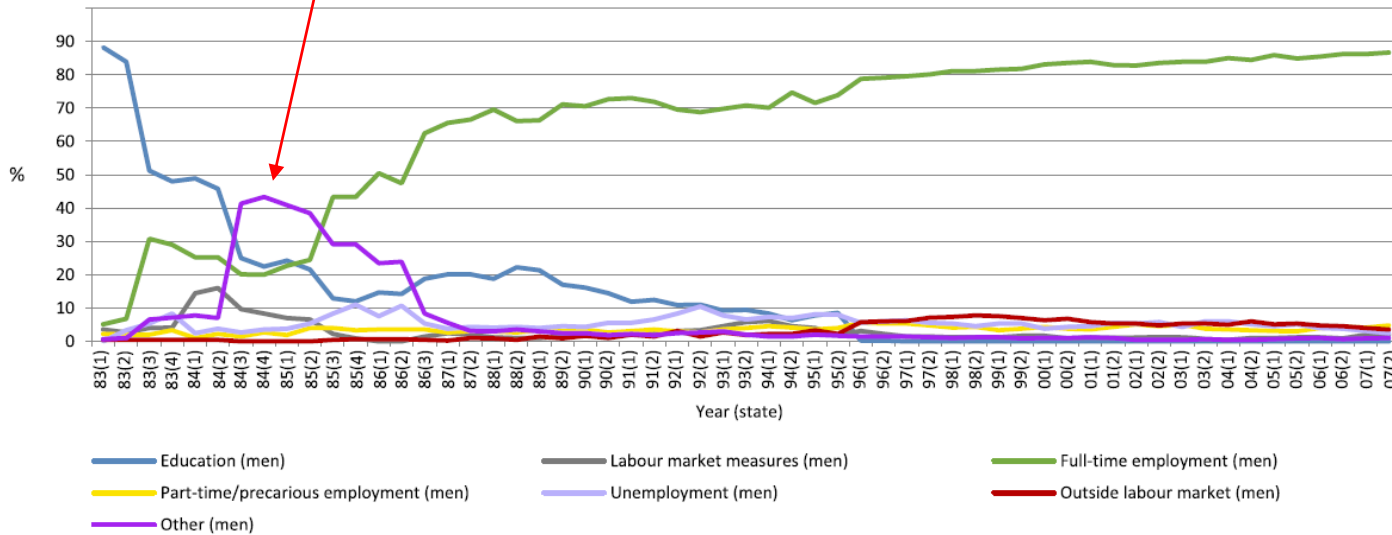
Fig. 1 a. The distribution of the seven categories of labour market attachment among men (n = 492), 1983–2007 (ages 18–42). b. The distribution of the seven categories of labour market attachment among women (n = 463), 1983–2007 (ages 18–42)

Landstedt et al.,
BMC Public Health;
2016;16:1169.

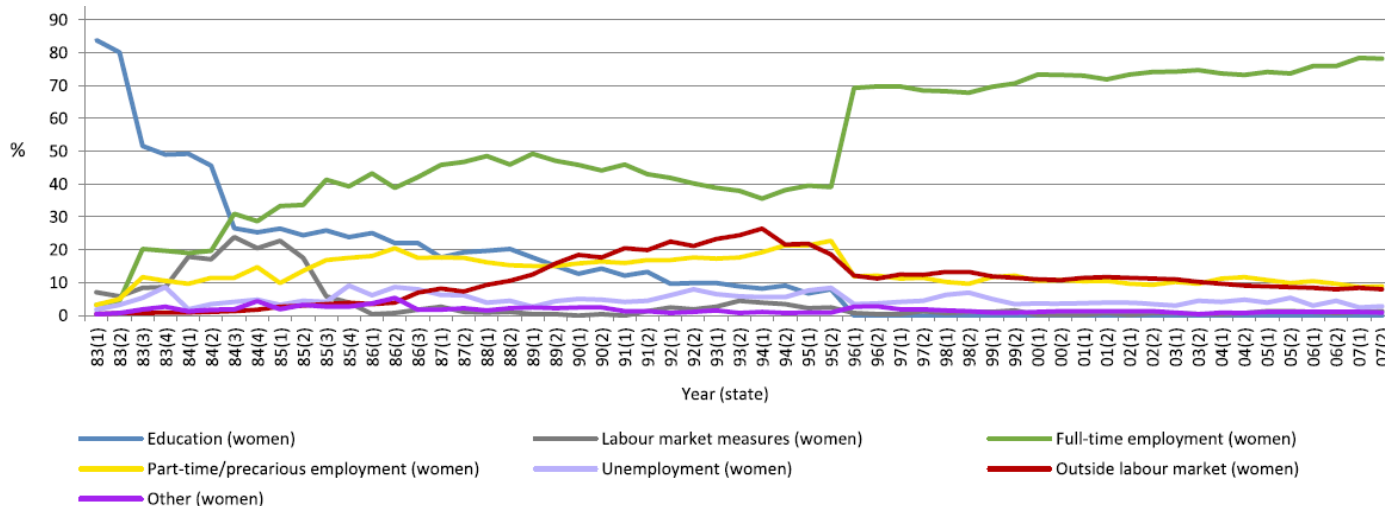
Typ av sysselsättning 18-42 (1983-2007)

Män

Männen gör lumpen

Kvinnor

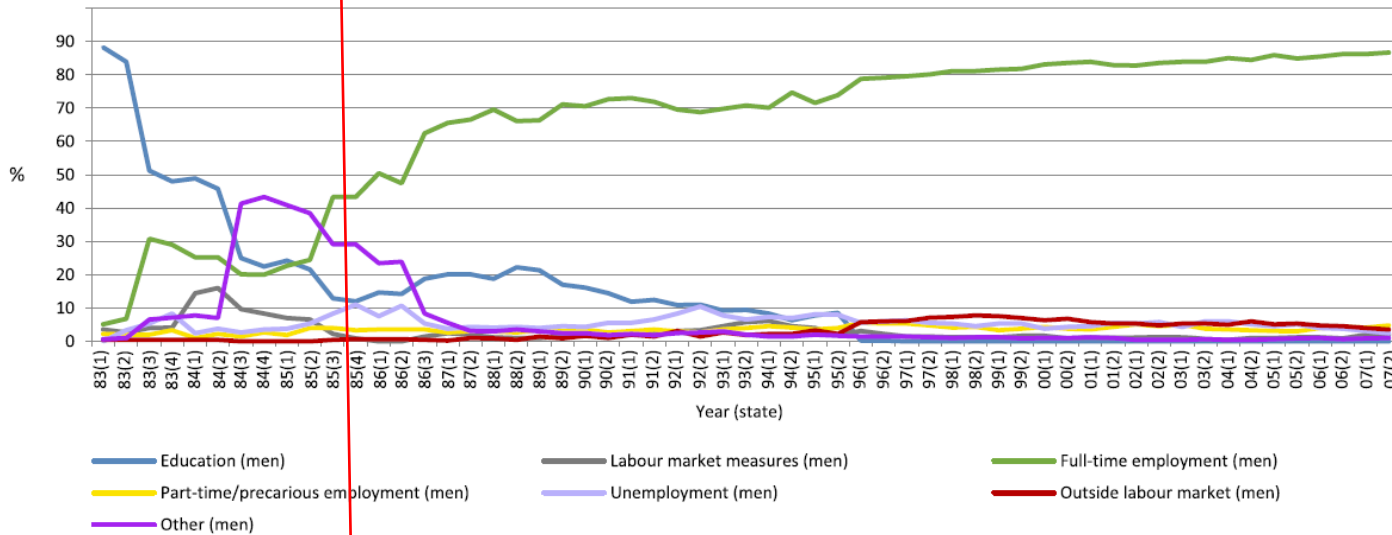
Landstedt et al.,
BMC Public Health;
2016;16:1169.

Fig. 1 a. The distribution of the seven categories of labour market attachment among men ($n = 492$), 1983–2007 (ages 18–42). **b.** The distribution of the seven categories of labour market attachment among women ($n = 463$), 1983–2007 (ages 18–42)

Typ av sysselsättning 18-42 (1983-2007)

Kvinnorna jobbar deltid

Män

Kvinnor

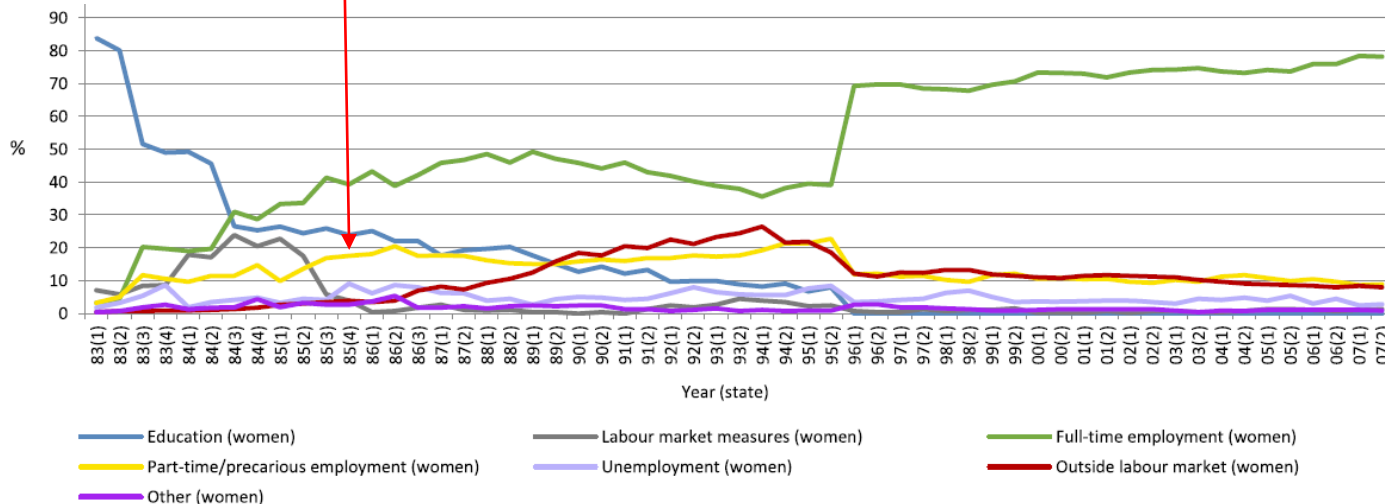

Fig. 1 a. The distribution of the seven categories of labour market attachment among men ($n = 492$, 1983–2007 (ages 18–42)). b. The distribution of the seven categories of labour market attachment among women ($n = 463$, 1983–2007 (ages 18–42))

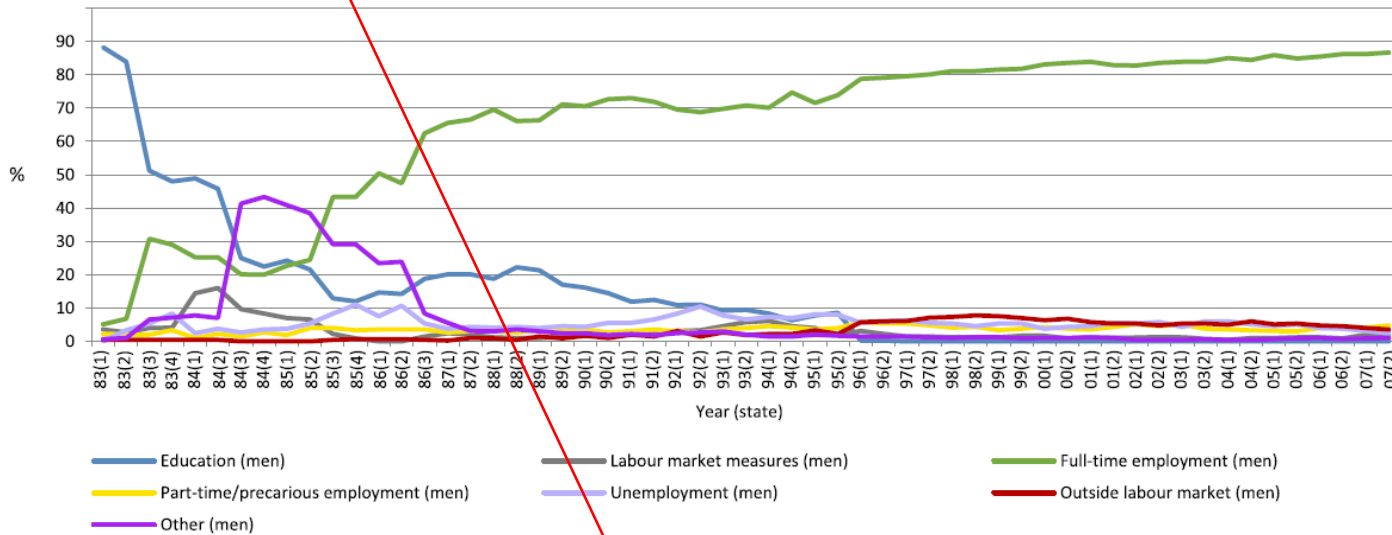
Typ av sysselsättning 18-42 (1983-2007)

och är föräldralediga

Stockholms universitet

Män

Kvinnor

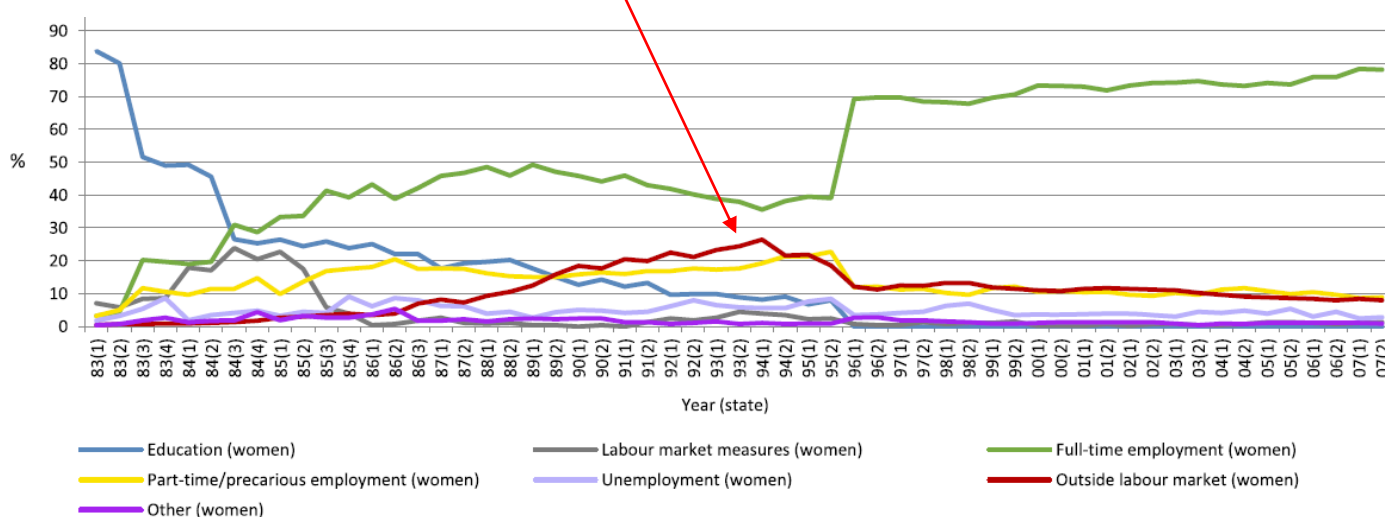

Fig. 1 a. The distribution of the seven categories of labour market attachment among men ($n = 492$), 1983–2007 (ages 18–42). **b.** The distribution of the seven categories of labour market attachment among women ($n = 463$), 1983–2007 (ages 18–42)

Landstedt et al.,
BMC Public Health;
2016;16:1169.

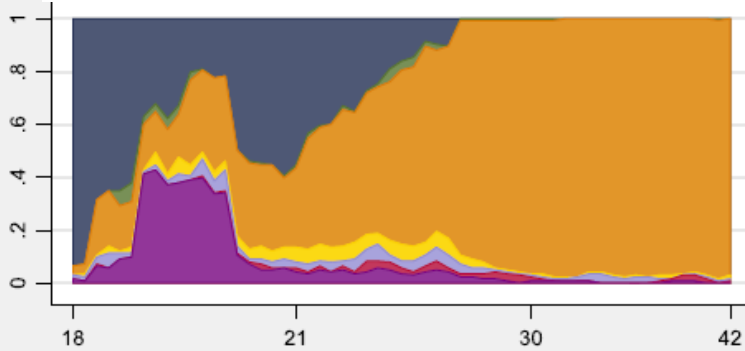
Grupper med olika utveckling – män

baserat på sekvensanalyser

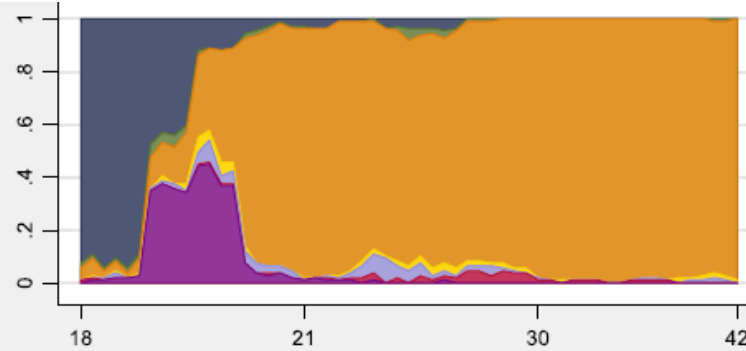

Stockholms universitet

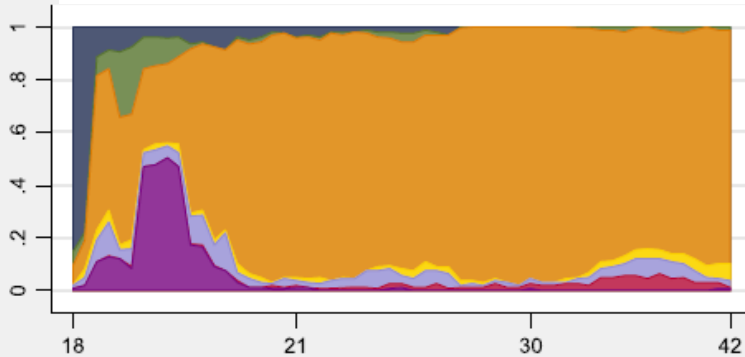
1. Lång utbildning till stabil anställning, 29,1%

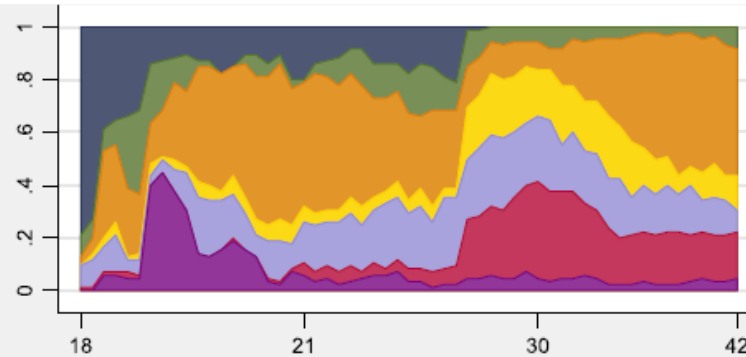
2. Mellanlång utbildning till stabil anställning, 22,2%

3. Kort utbildning till stabil anställning, 31,5%

4. Kontinuerligt instabil situation, 17,3%

Education

Labour market measures

Full-time employment

Part-time/precarious employment

Unemployment

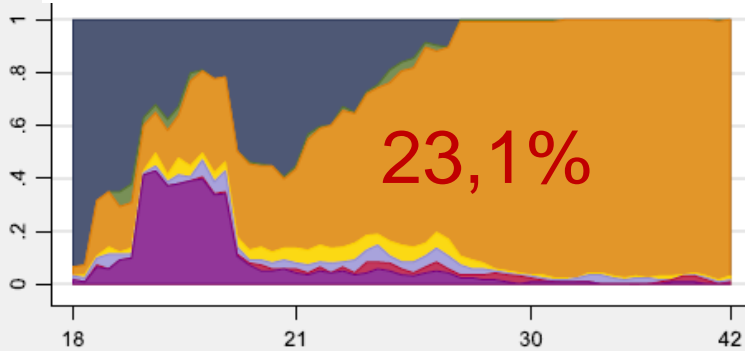
Outside labour market

Other

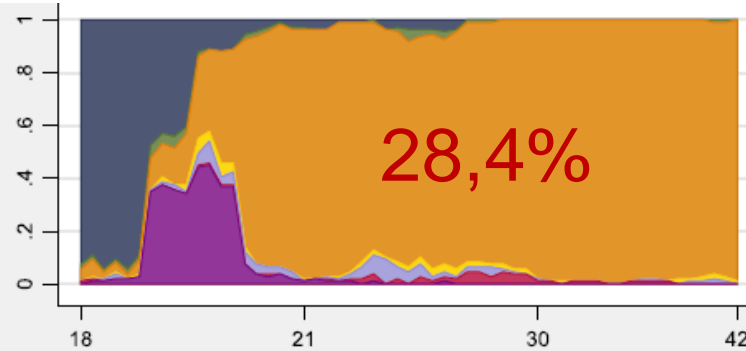
Vad predicerar utveckling – män?

Låg socialklass hos föräldrarna

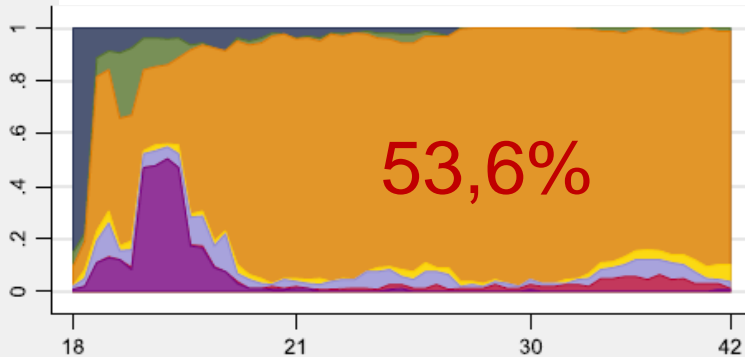
1. Lång utbildning till stabil anställning, 29,1%

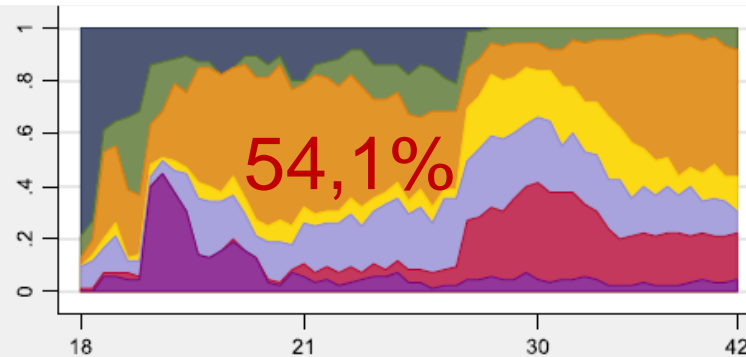
2. Mellanlång utbildning till stabil anställning, 22,2%

3. Kort utbildning till stabil anställning, 31,5%

4. Kontinuerligt instabil situation, 17,3%

Education

Labour market measures

Full-time employment

Part-time/precarious employment

Unemployment

Outside labour market

Other

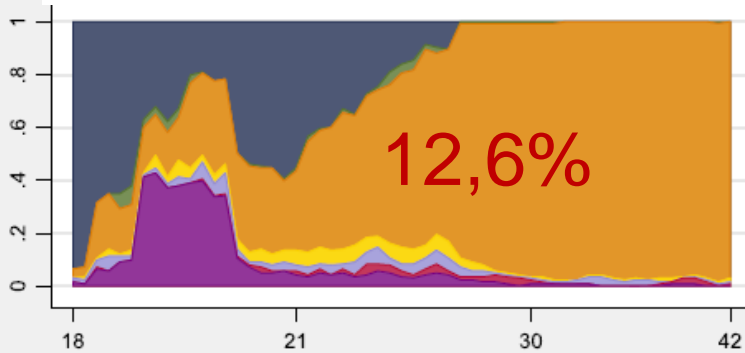
Vad predicerar utveckling – män?

Arbetslöshet hos föräldrarna

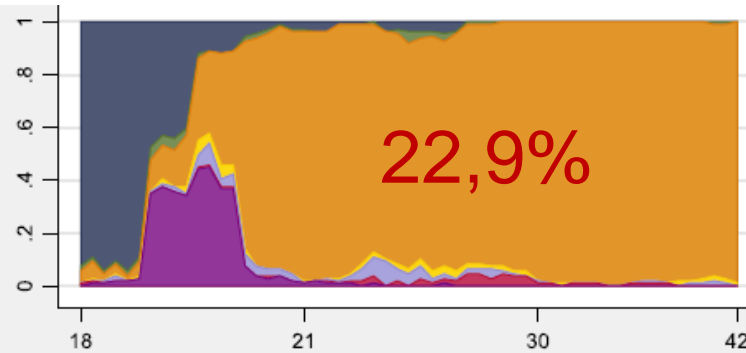

Stockholms
universitet

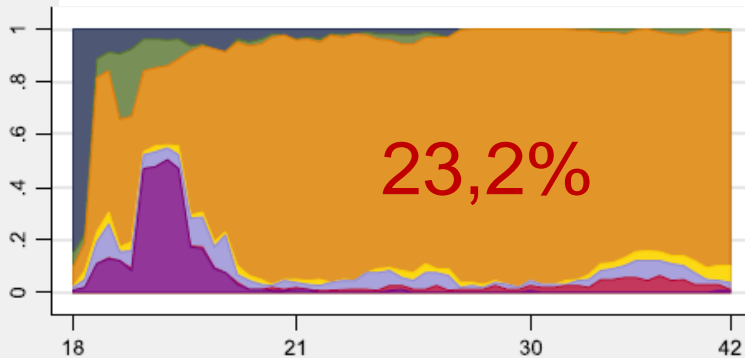
1. Lång utbildning till stabil anställning, 29,1%

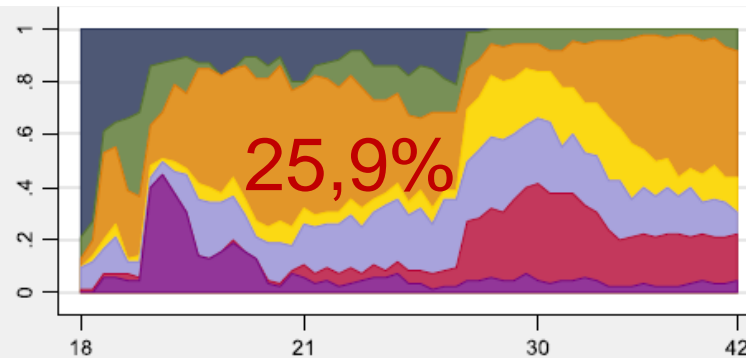
2. Mellanlång utbildning till stabil anställning, 22,2%

3. Kort utbildning till stabil anställning, 31,5%

4. Kontinuerligt instabil situation, 17,3%

Education

Labour market measures

Full-time employment

Part-time/precious employment

Unemployment

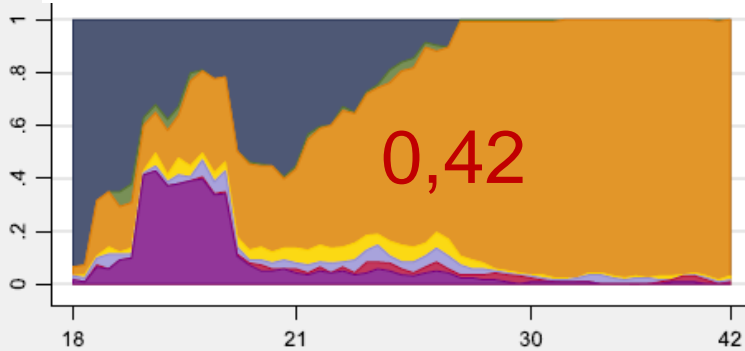
Outside labour market

Other

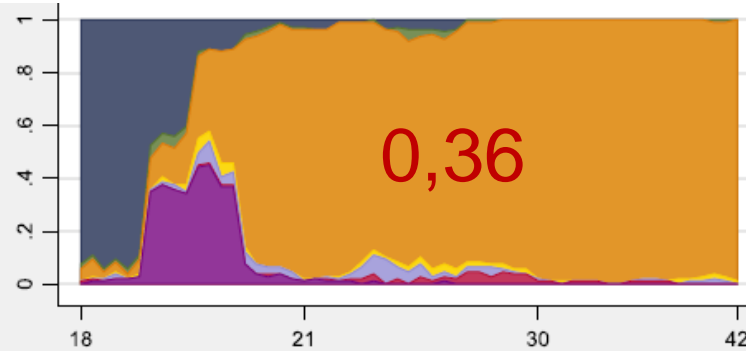
Vad predicerar utveckling – män?

Depressiva symptom (genomsnitt) vid 16 års ålder

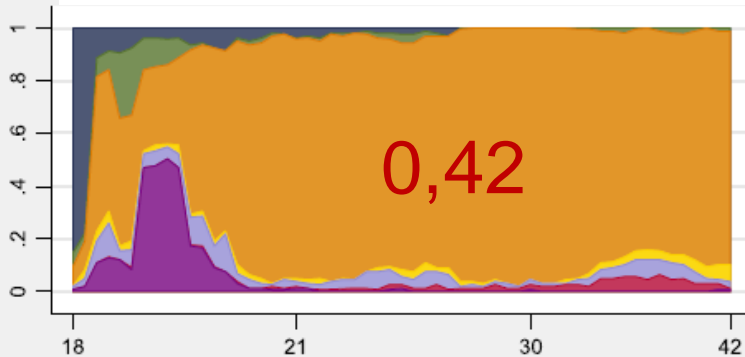
1. Lång utbildning till stabil anställning, 29,1%

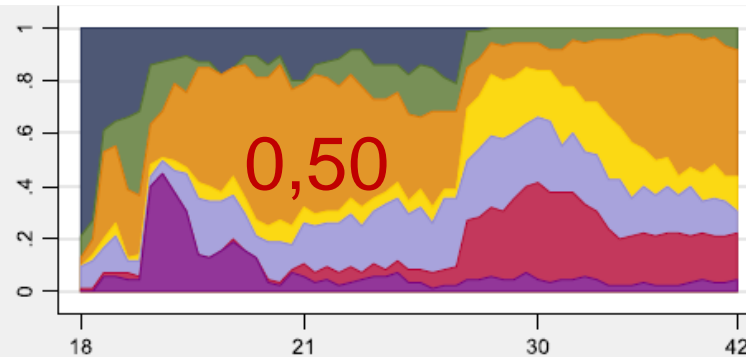
2. Mellanlång utbildning till stabil anställning, 22,2%

3. Kort utbildning till stabil anställning, 31,5%

4. Kontinuerligt instabil situation, 17,3%

Education

Part-time/precarious employment

Other

Labour market measures

Unemployment

Labour market measures

Unemployment

Full-time employment

Outside labour market

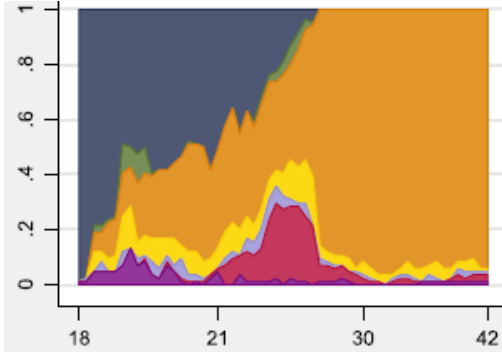
Grupper med olika utveckling – kvinnor

baserat på sekvensanalyser

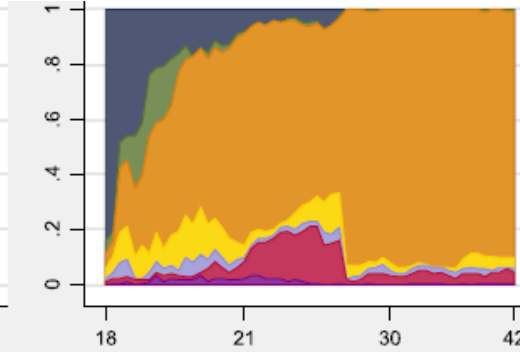

Stockholms
universitet

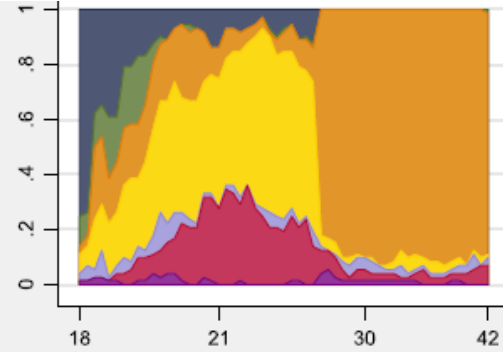
1. Lång utb. till stabil anställning, 18,1%

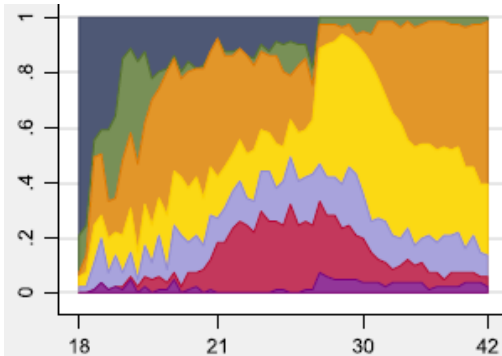
2. Mellanlång utb. till stabil anställning, 37,4%

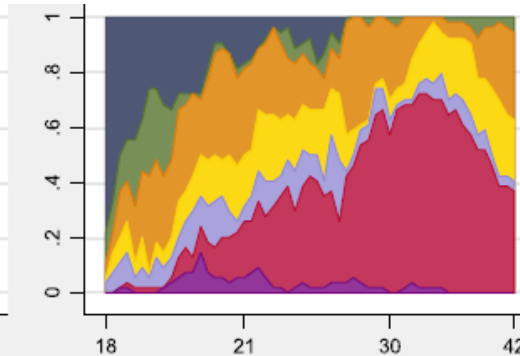
3: Deltid till stabil anställning, 15,6%

4. Kontinuerligt inslabil situation, 17,3%

5. Ostabil till exkludering från arbetsmarknaden, 11,7%

Education

Part-time/precarious employment

Other

Labour market measures

Unemployment

Full-time employment

Outside labour market

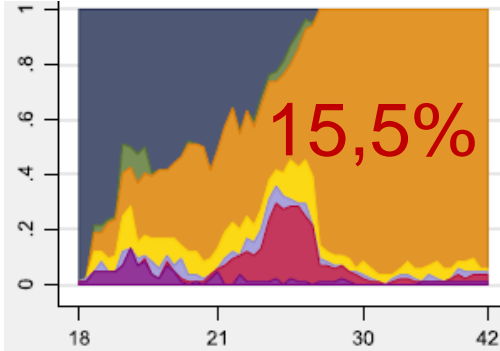
Vad predicerar utveckling – kvinnor?

Låg socialklass hos föräldrarna

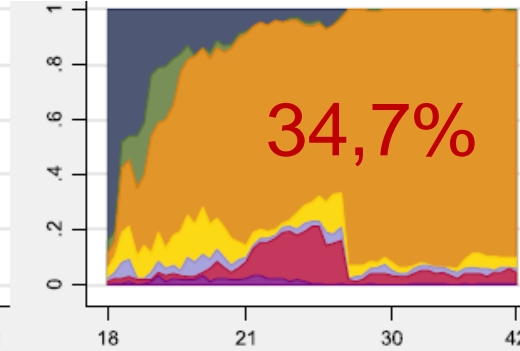

Stockholms
universitet

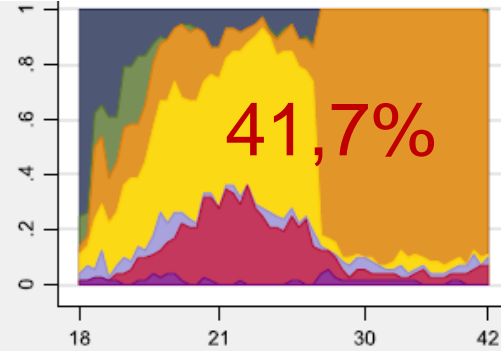
1. Lång utb. till stabil anställning, 18,1%

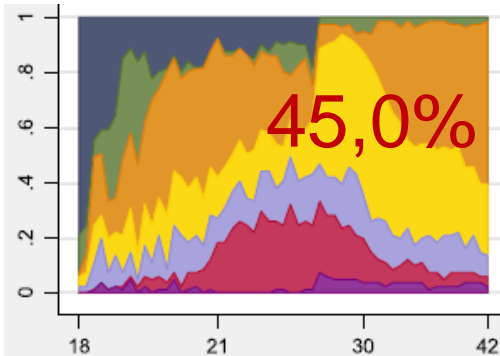
2. Mellanlång utb. till stabil anställning, 37,4%

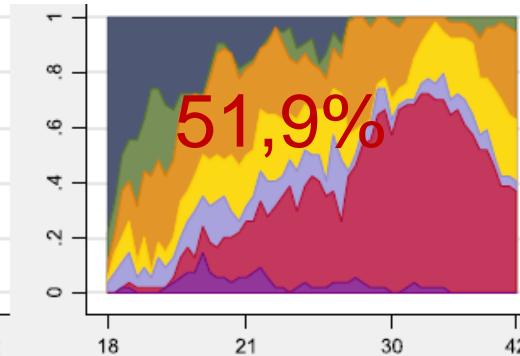
3: Deltid till stabil anställning, 15,6%

4. Kontinuerligt inslabil situation, 17,3%

5. Ostabil till exkludering från arbetsmarknaden, 11,7%

Education

Labour market measures

Full-time employment

Part-time/precarious employment

Unemployment

Outside labour market

Other

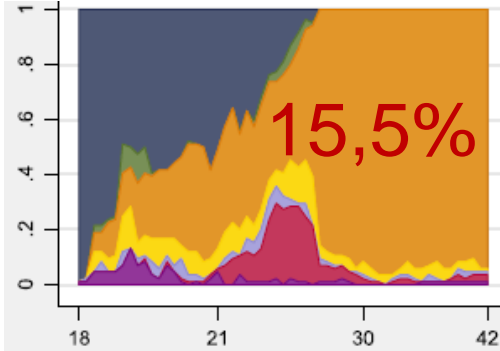
Vad predicerar utveckling – kvinnor?

Arbetslöshet hos föräldrarna

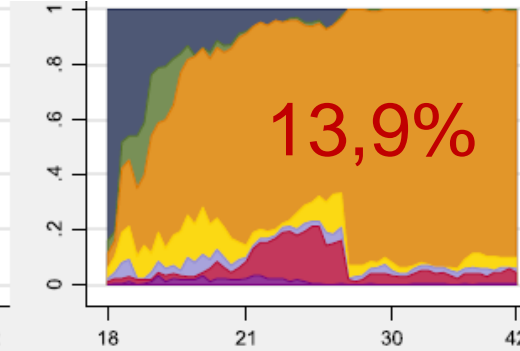

Stockholms
universitet

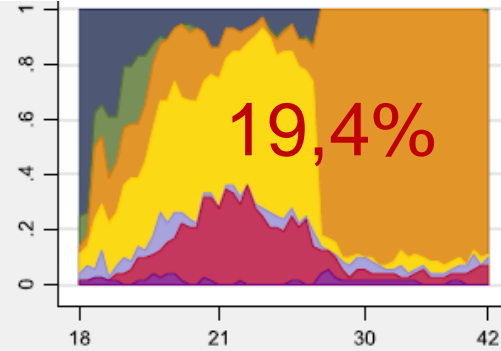
1. Lång utb. till stabil anställning, 18,1%

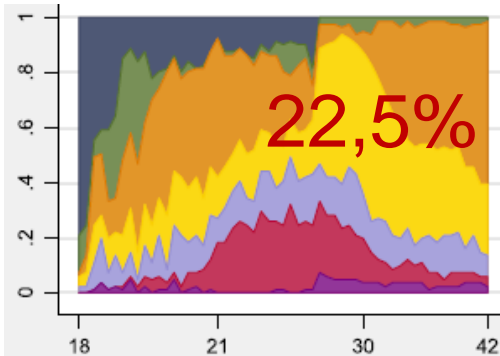
2. Mellanlång utb. till stabil anställning, 37,4%

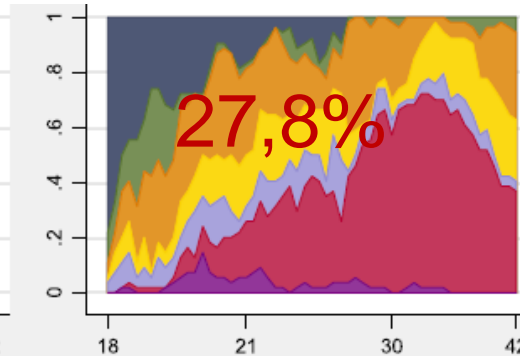
3: Deltid till stabil anställning, 15,6%

4. Kontinuerligt inslabil situation, 17,3%

5. Ostabil till exkludering från arbetsmarknaden, 11,7%

Education

Part-time/precarious employment

Other

Labour market measures

Unemployment

Full-time employment

Outside labour market

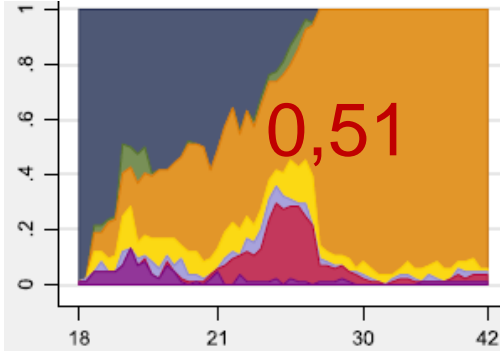
Vad predicerar utveckling – kvinnor?

Depressiva symptom (genomsnitt) vid 16 års ålder

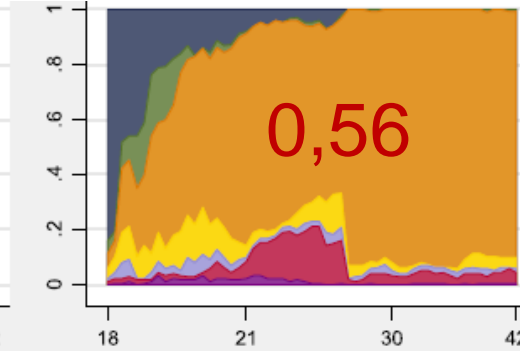

Stockholms
universitet

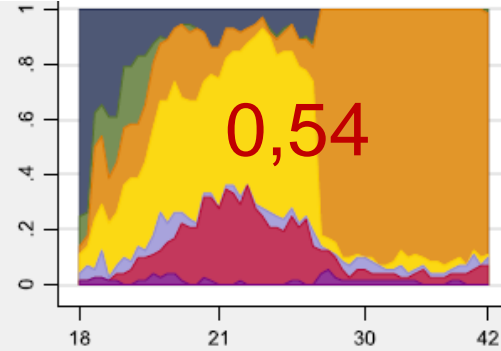
1. Lång utb. till stabil anställning, 18,1%

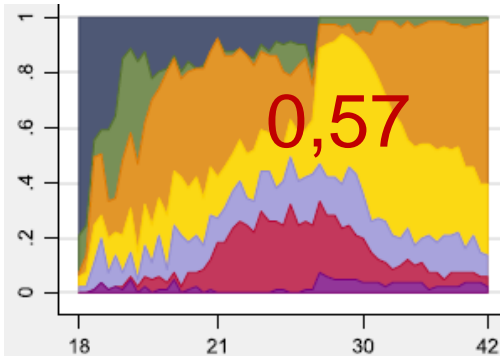
2. Mellanlång utb. till stabil anställning, 37,4%

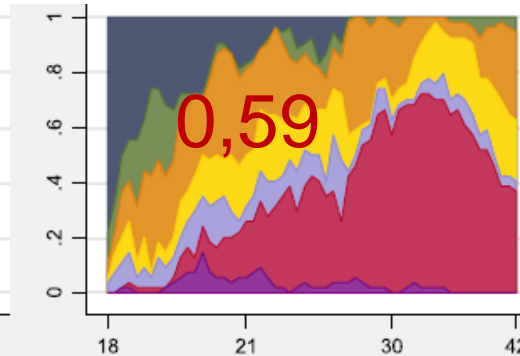
3: Deltid till stabil anställning, 15,6%

4. Kontinuerligt inslabil situation, 17,3%

5. Ostabil till exkludering från arbetsmarknaden, 11,7%

Education

Part-time/precarious employment

Other

Labour market measures

Unemployment

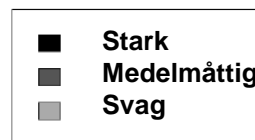
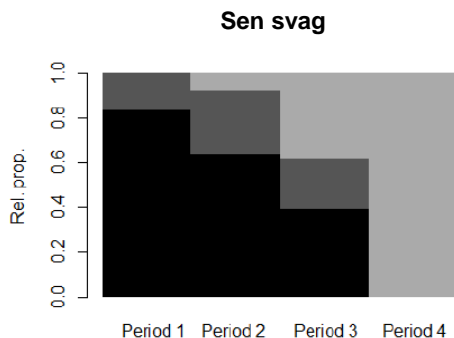
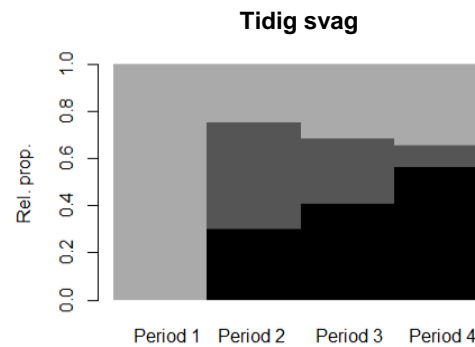
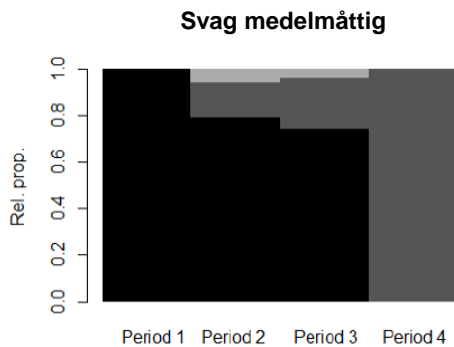
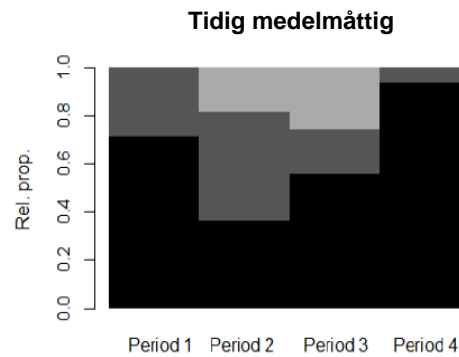
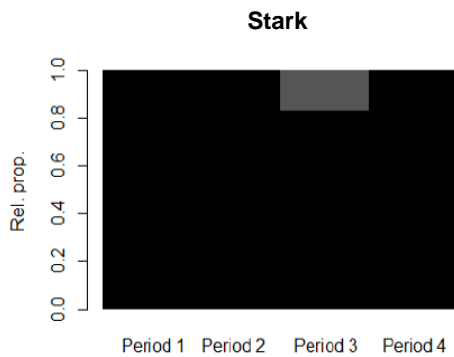
Full-time employment

Outside labour market

En ny studie fokuserar specifikt på svag anknytning

Stockholms universitet

	Tidig svag RRR (95% CI) ^a	Sen svag RRR (95% CI) ^a
--	--	--

Internalizing: high vs low

Depression	1.78 (1.16-2.74)	1.48 (0.95-2.29)
Ångest	1.97 (1.22-2.85)	1.83 (1.18-2.86)
Kroppsliga symptom	1.45 (0.97-2.17)	1.49 (0.98-2.27)

Externalizing: yes vs no

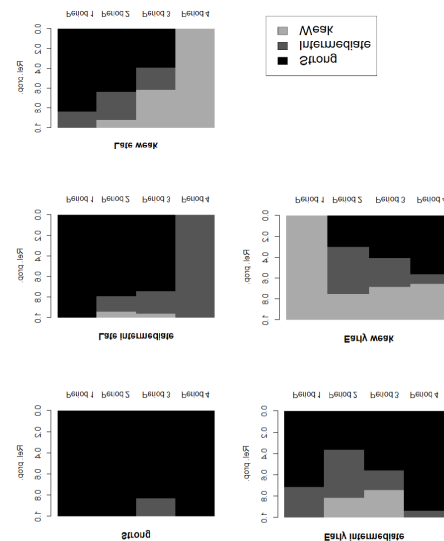
Rökning	4.32 (2.82-6.61)	1.62 (1.05-2.50)
Någonsin full	3.86 (2.47-6.04)	1.45 (0.95-2.20)
Skolk	8.87 (5.61-14.0)	1.42 (0.84-2.41)
Vandalism	1.84 (1.17-2.89)	1.39 (0.86-2.24)
Ungdomsbrottslighet	4.93 (2.86-8.51)	2.94 (1.61-5.35)

Proximal relations: poor vs good

Familjeklimat	2.35 (1.55-3.55)	1.83 (1.19-2.81)
Skolanknytning	2.45 (1.63-3.70)	1.71 (1.12-2.61)

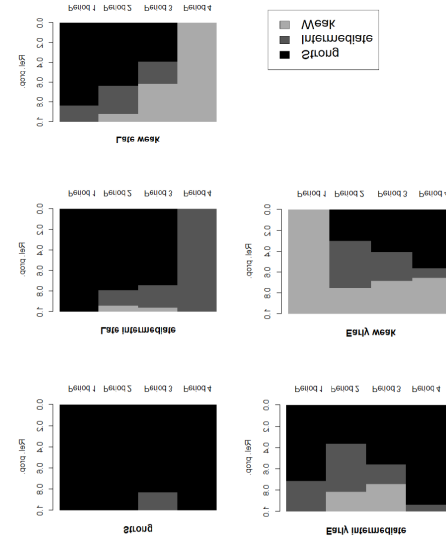
Virtanen et al.,
Manuskript.

Anknytning till skolan, särskilt i kombination med depressivitet, ökar risken för svag anknytning till arbetsmarknaden

	Stark n=424	Tidig medelåttig n=220	Sen medelmåttig n=105	Tidig svag n=137	Sen svag n=115
Endast depression	ref	1.53 (0.97-2.40)	1.70 (0.91-3.17)	1.39 (0.74-2.59)	1.32 (0.72-2.42)
Endast svag skolanknytning	ref	1.93 (1.16-3.20)	1.77 (0.85-3.69)	2.27 (1.14-4.51)	1.73 (0.86-3.47)
Båda delarna	ref	1.35 (0.87-2.10)	2.20 (1.12-3.91)	3.05 (1.78-5.22)	2.01 (1.16-3.45)

Anknytning till skolan, särskilt i kombination med depressivitet, ökar risken för svag anknytning till arbetsmarknaden

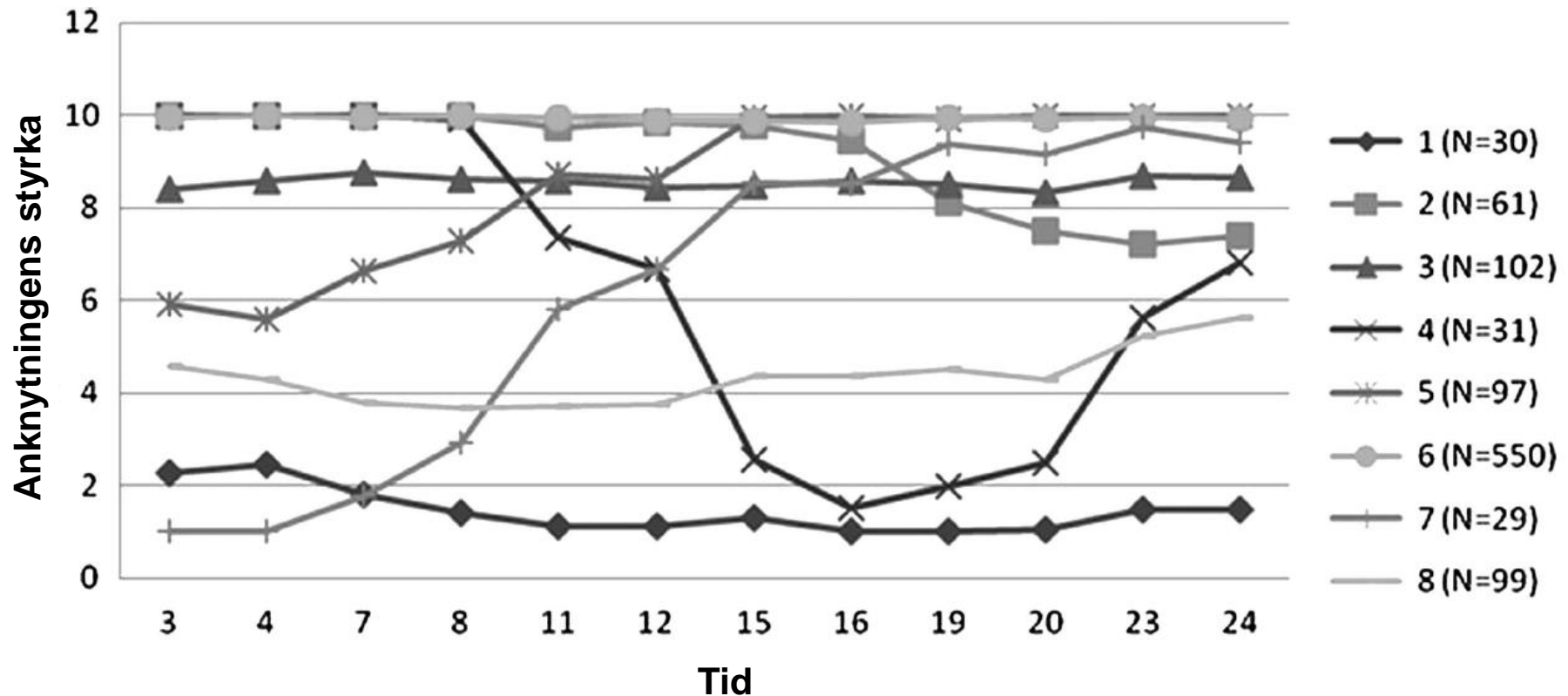

	Stark n=424	Tidig medelåttig n=220	Sen medelmåttig n=105	Tidig svag n=137	Sen svag n=115
Endast depression	ref	1.53 (0.97-2.40)	1.70 (0.91-3.17)	1.39 (0.74-2.59)	1.32 (0.72-2.42)
Endast svag skolanknytning	ref	1.93 (1.16-3.20)	1.77 (0.85-3.69)	2.27 (1.14-4.51)	1.73 (0.86-3.47)
Båda delarna	ref	1.35 (0.87-2.10)	2.20 (1.12-3.91)	3.05 (1.78-5.22)	2.01 (1.16-3.45)

Hur trivs du på lektionerna? Hur trivs du på rasterna? Hur trivs du med klasskamraterna? Hur bedömer du din förmåga i skolan? Lär du dig sådant du tror att du har nytta av i framtiden? Har du möjlighet att besluta saker själv i skolan? Hur mycket tid ägnar du vanligtvis åt läsläsning?

Vilka konsekvenser har svag anknytning till arbetsmarknaden?

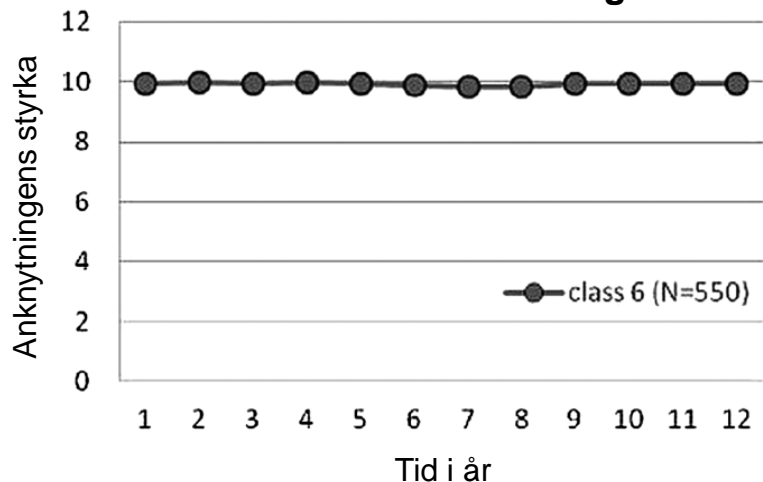
Olika trajektorie-grupper av anknnytning till arbetsmarknaden mellan 31 och 42 års ålder

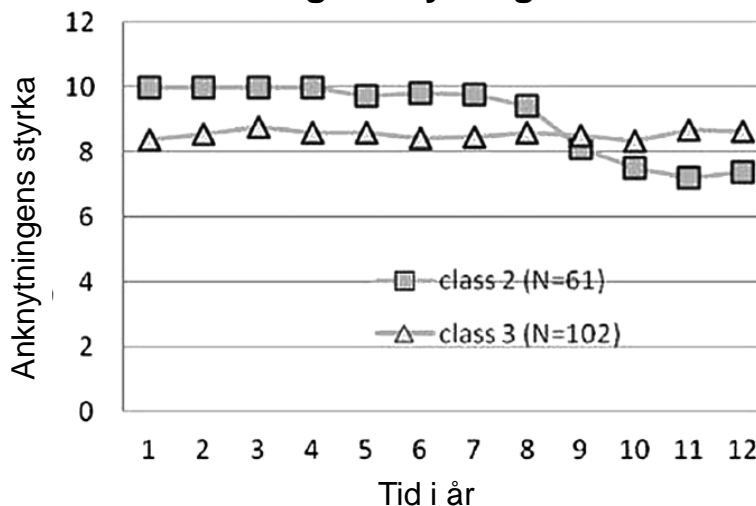
Sju av åtta* trajektorier kan klassificeras som...

*Grupp 1 (3%) bestod mest av för tidspensionärer och uteslöts.

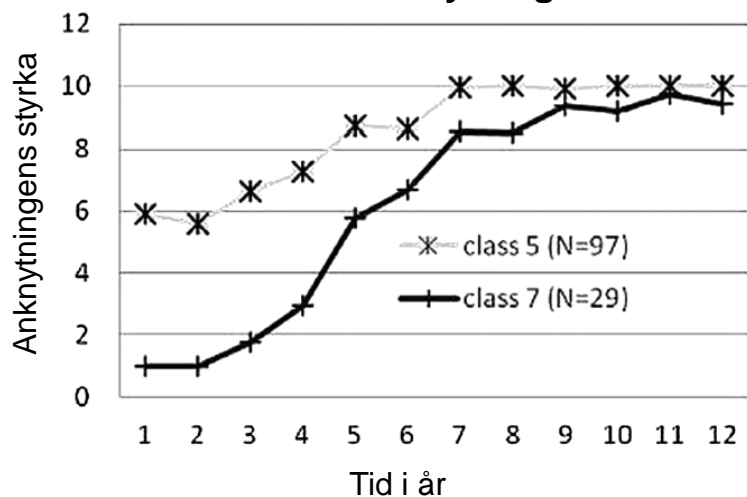
Permanent anställning

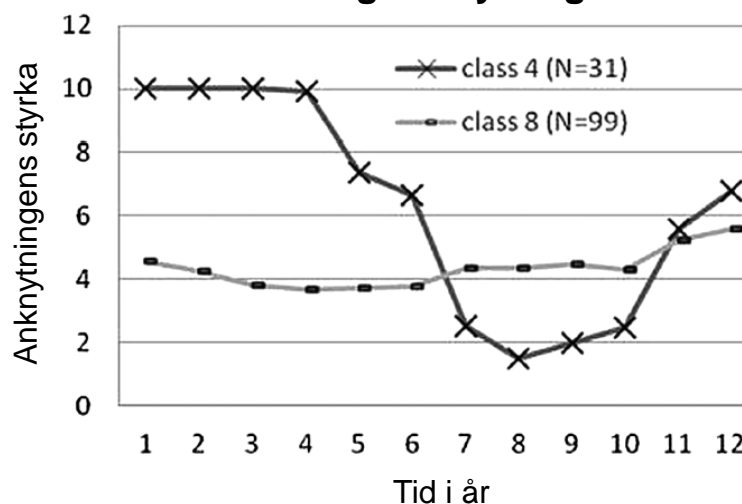
Hög anknytningsnivå

Ökande anknytningsnivå

Dålig anknytning

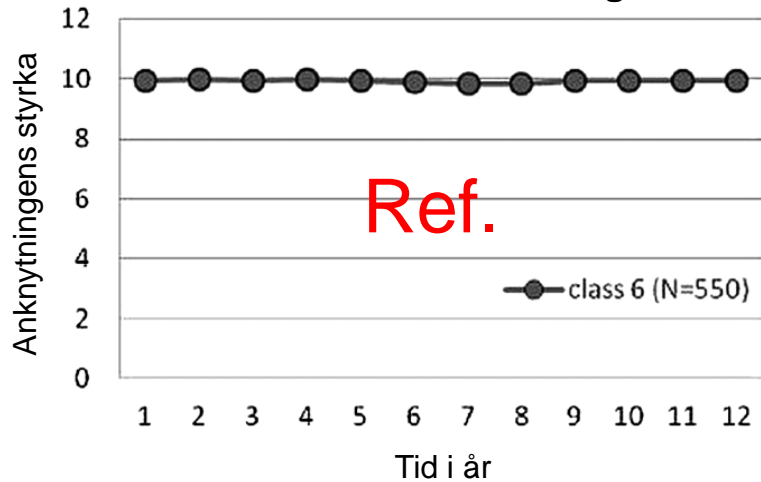
...vilket visar samband med risk för psykisk ohälsa* vid 42 års ålder...

*rastlöshet, koncentrationssvårigheter, orolig eller ångestfylld, hjärtklappning, ångest eller panik eller andra nervösa besvär

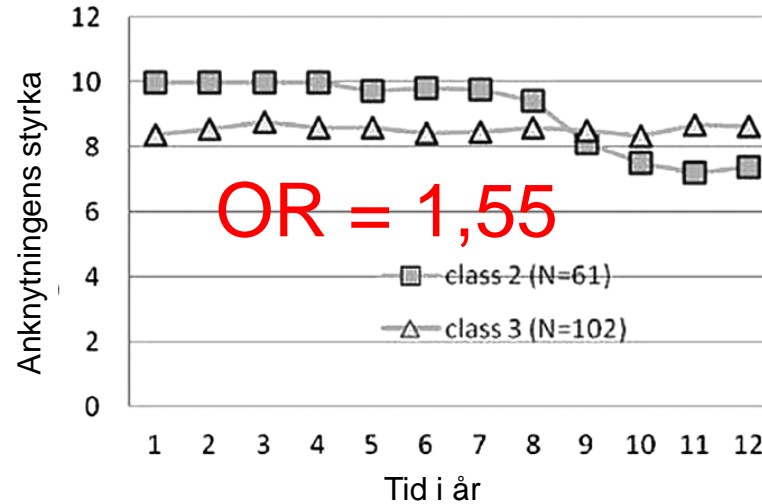

Stockholms universitet

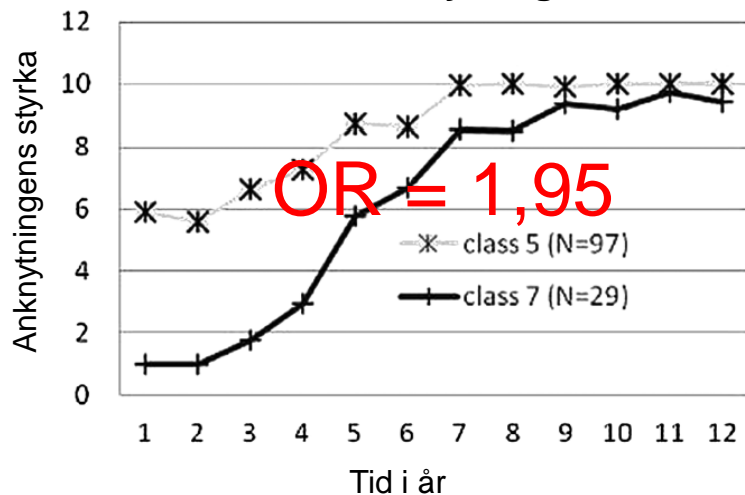
Permanent anställning

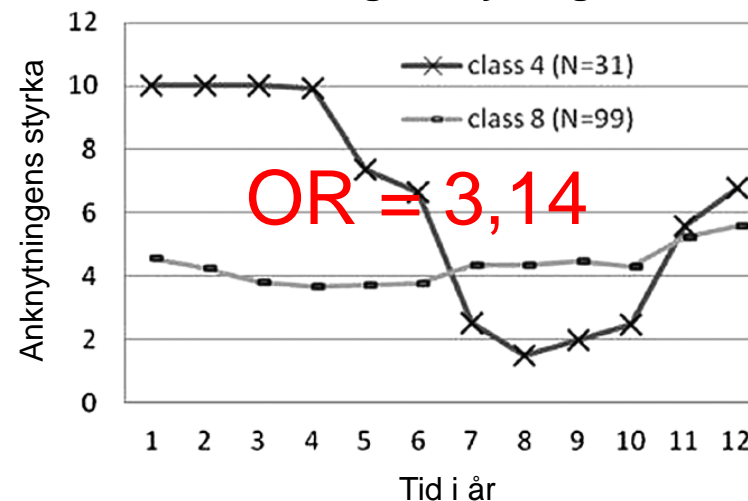
Hög anknytningsnivå

Ökande anknytningsnivå

Dålig anknytning

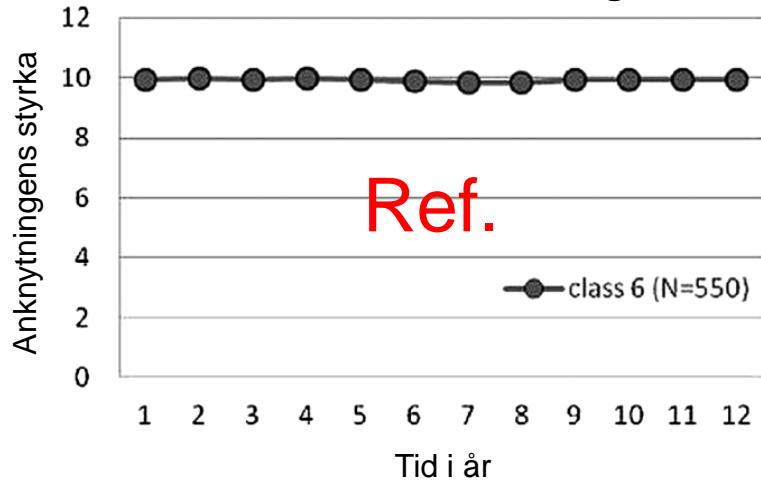
...även efter omfattande statistisk kontroll.*

*socioekonomisk position, kön, civilstånd, föräldraskap samt hälsostatus vid 30 års ålder.

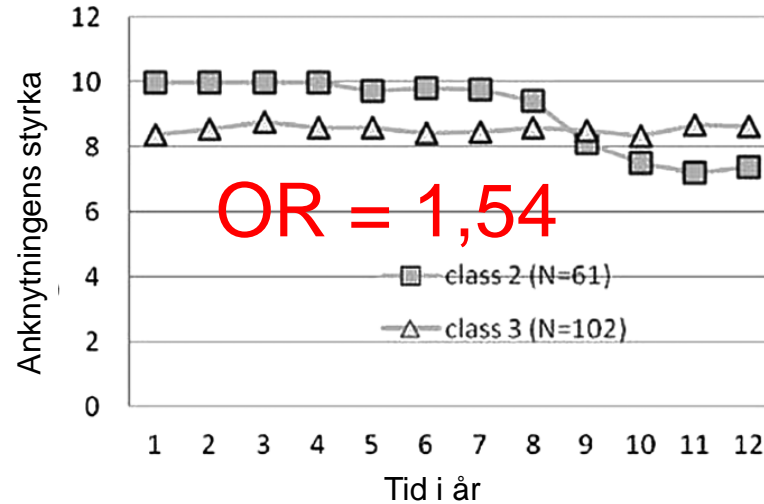

Stockholms universitet

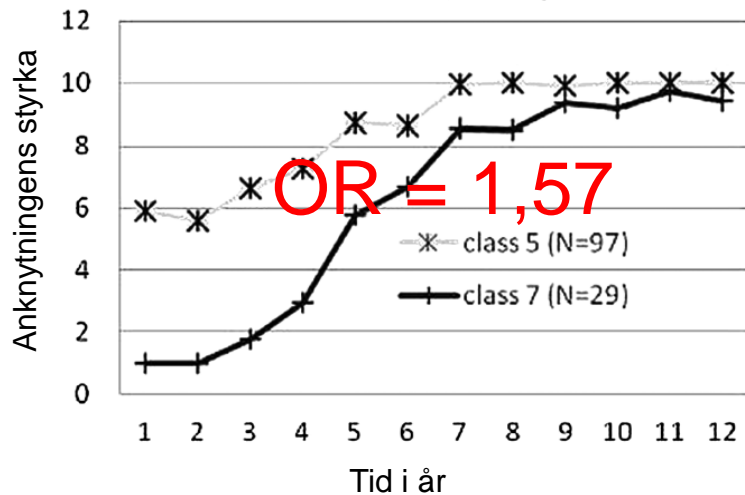
Permanent anställning

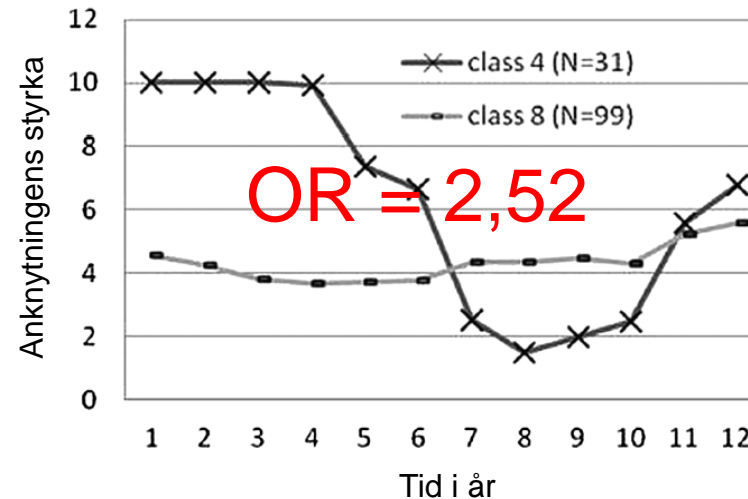
Hög anknytningsnivå

Ökande anknytningsnivå

Dålig anknytning

Lite om alkohol

Alkoholkonsumtion från 16 till 42

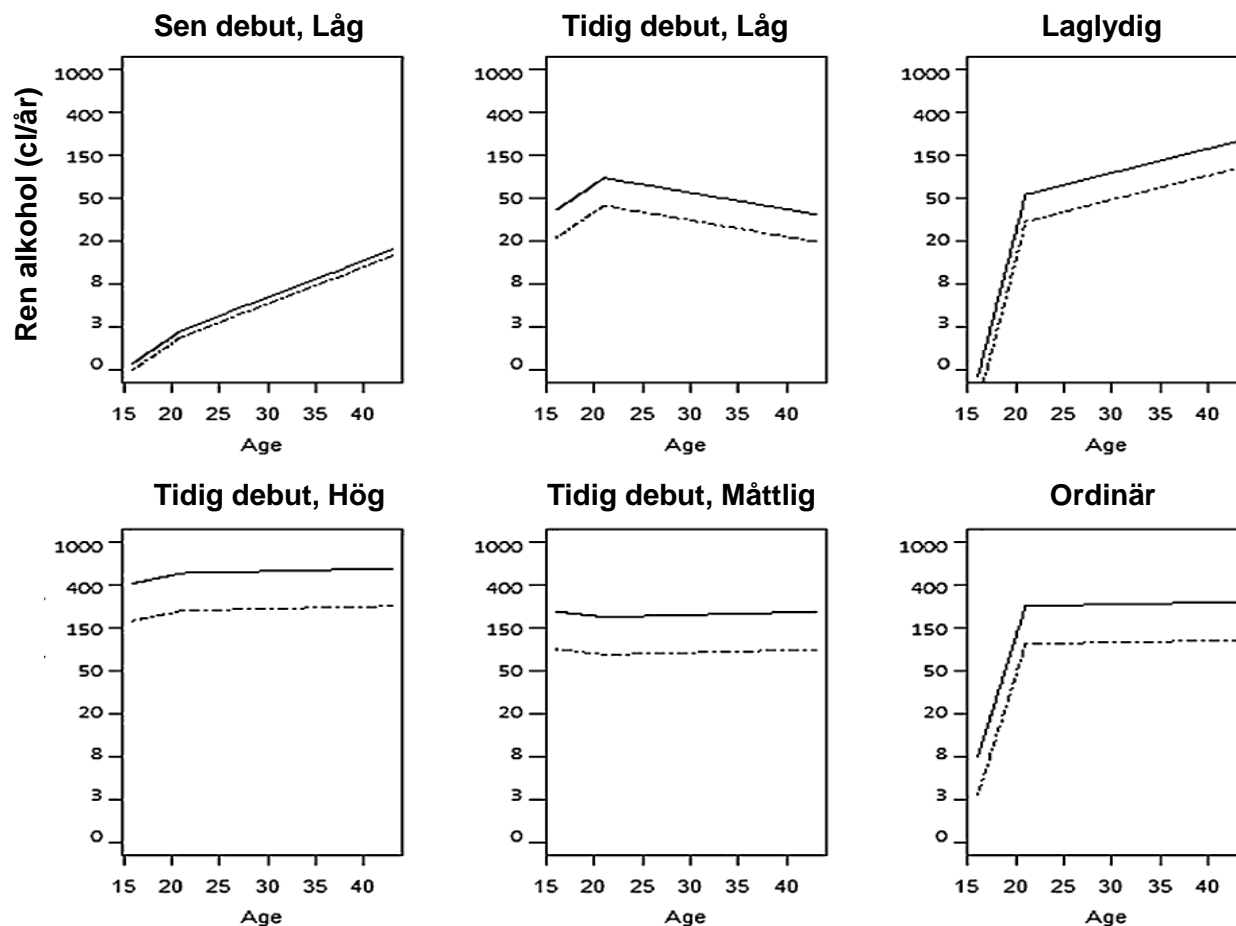
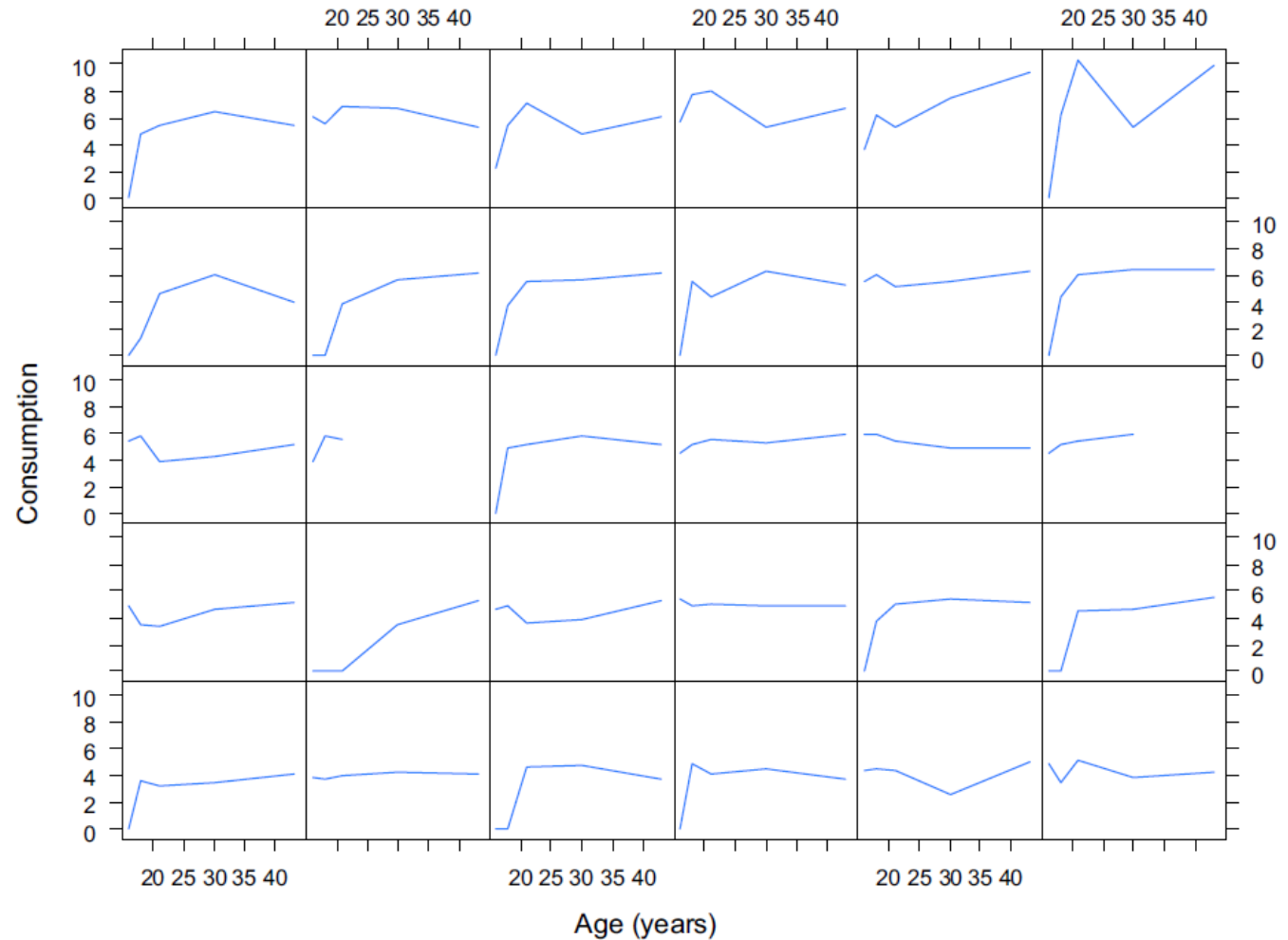

Fig. 2 Illustrations of the development of drinking from age 16 to age 42 in men (*dashed lines*) and in women (*dotted lines*) assigned to the classes produced by the 'broken stick' trajectory analysis with the knot point at age 21. Northern Swedish Cohort 1981–2007

Trajectory class	<i>n</i>	Percent	Percent men
Ordinär	283	28.3	53.4
Tidig debut, Måttlig	259	25.9	47.1
Tidig debut, Hög	151	15.1	55.6
Laglydig	129	12.9	64.3
Tidig debut, Låg	101	10.1	43.6
Sen debut, Låg	78	7.8	44.9
Totalt	1,001	100	51.8

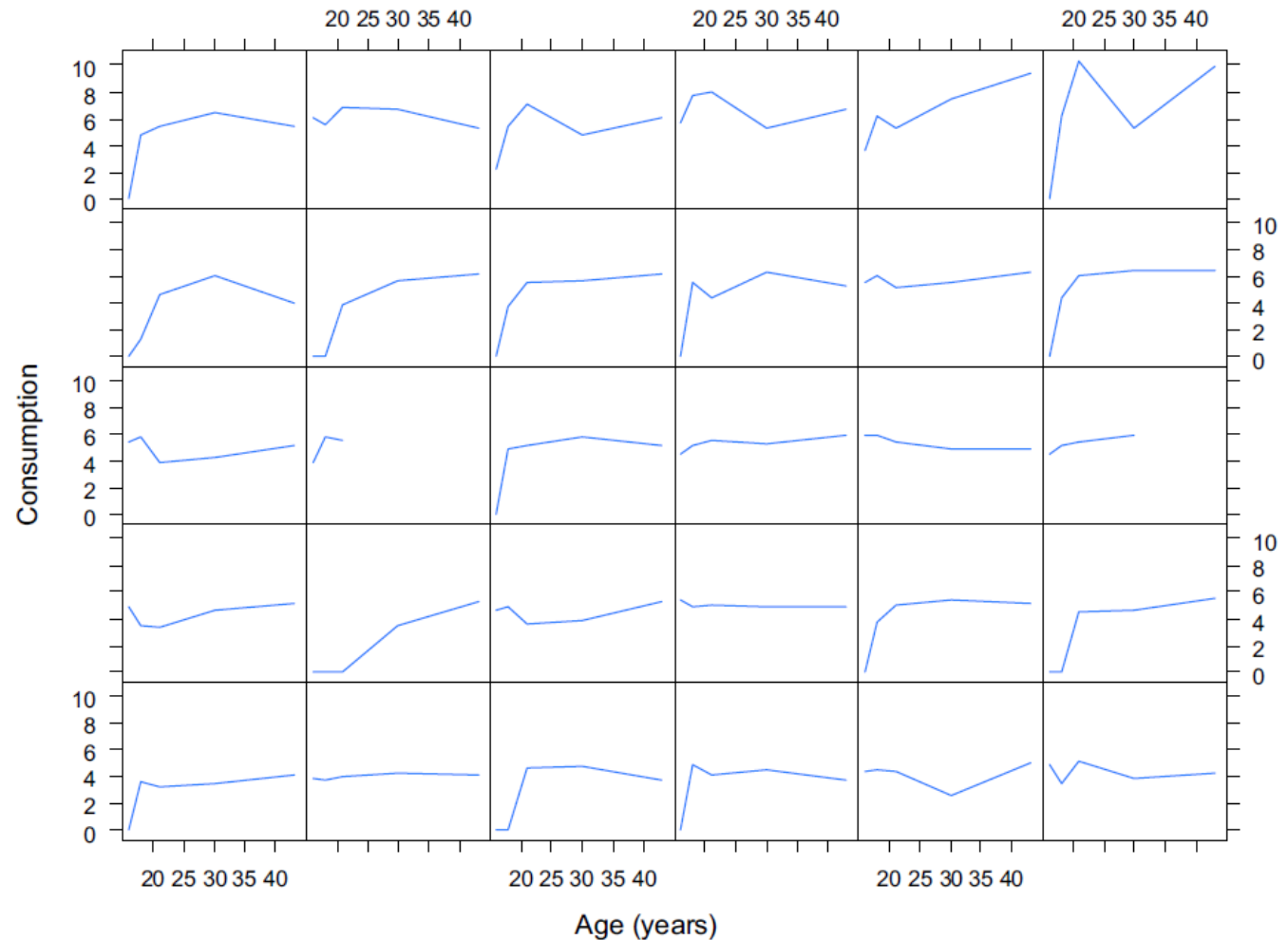
Ett slumpmässigt urval personer

Fig. 1 Drinking profiles (yearly consumption of absolute alcohol in centiliters, log-transformed scale) of a random sample of 30 individuals from age 16 to age 42. Northern Swedish Cohort 1981–2007

Vi ser ”knycken” vid 18/21 års ålder som visar effekten av lagstiftningen

Fig. 1 Drinking profiles (yearly consumption of absolute alcohol in centiliters, log-transformed scale) of a random sample of 30 individuals from age 16 to age 42. Northern Swedish Cohort 1981–2007

Den psykiska hälsan vid 16 förutsäger hur alkoholvanorna utvecklas till 42

Table 2 Mental health at age 16 and drinking trajectory until age 42 of the Northern Swedish Cohort ($n = 1,001$)

	Drinking trajectory					
	Laglydig	Sen debut, Låg	Ordinär	Tidig debut, Låg	Tidig debut, Måttlig	Tidig debut, Hög
Internalized symptoms						
Anxiousness						
Within trajectory prevalence (%)	16	24	28	33	36	40
OR (95 % CI)	Ref	1.54 (0.72–3.32)	1.97 (1.08–3.60)	2.43 (1.21–4.88)	2.84 (1.56–5.15)	3.59 (1.89–6.82)
Depressiveness						
Within trajectory prevalence (%)	13	17	20	30	30	33
OR (95 % CI)	Ref	1.07 (0.45–2.50)	1.41 (0.74–2.72)	2.37 (1.14–4.93)	2.46 (1.31–4.64)	2.86 (1.45–5.66)
Externalized behavior						
Truancy						
Within trajectory prevalence (%)	24	30	52	71	74	89
OR (95 % CI)	Ref	0.92 (0.50–1.69)	2.30 (1.44–3.66)	2.24 (1.25–4.00)	3.83 (2.35–6.24)	5.69 (3.15–10.3)
Vandalism						
Within trajectory prevalence (%)	23	4	28	41	45	60
OR (95 % CI)	Ref	0.16 (0.04–0.55)	1.43 (0.82–2.49)	3.92 (1.99–7.72)	4.24 (2.42–7.44)	7.75 (4.14–14.5)

Relative risk ratios with 95 % confidence intervals (CI) of those reporting the symptom for assuming the trajectory with the Compliant trajectory as the reference. Multinomial logistic regression adjusted for gender and parental social class

Statistically significant risk ratios are in bold

I jämförelse med det ”laglydiga” mönstret så finns samband mellan...

Table 2 Mental health at age 16 and drinking trajectory until age 42 of the Northern Swedish Cohort ($n = 1,001$)

	Drinking trajectory					
	Laglydig	Sen debut, Låg	Ordinär	Tidig debut, Låg	Tidig debut, Måttlig	Tidig debut, Hög
Internalized symptoms						
Anxiousness						
Within trajectory prevalence (%)	16	24	28	33	36	40
OR (95 % CI)	Ref	1.54 (0.72–3.32)	1.97 (1.08–3.60)	2.43 (1.21–4.88)	2.84 (1.56–5.15)	3.59 (1.89–6.82)
Depressiveness						
Within trajectory prevalence (%)	13	17	20	30	30	33
OR (95 % CI)	Ref	1.07 (0.45–2.50)	1.41 (0.74–2.72)	2.37 (1.14–4.93)	2.46 (1.31–4.64)	2.86 (1.45–5.66)
Externalized behavior						
Truancy						
Within trajectory prevalence (%)	24	30	52	71	74	89
OR (95 % CI)	Ref	0.92 (0.50–1.69)	2.30 (1.44–3.66)	2.24 (1.25–4.00)	3.83 (2.35–6.24)	5.69 (3.15–10.3)
Vandalism						
Within trajectory prevalence (%)	23	4	28	41	45	60
OR (95 % CI)	Ref	0.16 (0.04–0.55)	1.43 (0.82–2.49)	3.92 (1.99–7.72)	4.24 (2.42–7.44)	7.75 (4.14–14.5)

Relative risk ratios with 95 % confidence intervals (CI) of those reporting the symptom for assuming the trajectory with the Compliant trajectory as the reference. Multinomial logistic regression adjusted for gender and parental social class

Statistically significant risk ratios are in bold

I jämförelse med det ”laglydiga” mönstret så finns samband mellan...

Table 2 Mental health at age 16 and drinking trajectory until age 42 of the Northern Swedish Cohort ($n = 1,001$)

	Drinking trajectory					
	Laglydig	Sen debut, Låg	Ordinär	Tidig debut, Låg	Tidig debut, Måttlig	Tidig debut, Hög
Internalized symptoms						
Ångest och oro,				och tidig alkoholdebut		
Within trajectory prevalence (%)	16	24	28	33	30	40
OR (95 % CI)	Ref	1.54 (0.72–3.32)	1.97 (1.08–3.60)	2.43 (1.21–4.88)	2.84 (1.56–5.15)	3.59 (1.89–6.82)
depressivitet						
Within trajectory prevalence (%)	13	17	20	30	30	33
OR (95 % CI)	Ref	1.07 (0.45–2.50)	1.41 (0.74–2.72)	2.37 (1.14–4.93)	2.46 (1.31–4.64)	2.86 (1.45–5.66)
Externalized behavior						
samt skolk						
Within trajectory prevalence (%)	24	30	52	71	74	89
OR (95 % CI)	Ref	0.92 (0.50–1.69)	2.30 (1.44–3.66)	2.24 (1.25–4.00)	3.83 (2.35–6.24)	5.69 (3.15–10.3)
Vandalism						
Within trajectory prevalence (%)	23	4	28	41	45	60
OR (95 % CI)	Ref	0.16 (0.04–0.55)	1.43 (0.82–2.49)	3.92 (1.99–7.72)	4.24 (2.42–7.44)	7.75 (4.14–14.5)

Relative risk ratios with 95 % confidence intervals (CI) of those reporting the symptom for assuming the trajectory with the Compliant trajectory as the reference. Multinomial logistic regression adjusted for gender and parental social class

Statistically significant risk ratios are in bold

I jämförelse med det ”laglydiga” mönstret så finns samband mellan...

Table 2 Mental health at age 16 and drinking trajectory until age 42 of the Northern Swedish Cohort ($n = 1,001$)

	Drinking trajectory					
	Laglydig	Sen debut, Låg	Ordinär	Tidig debut, Låg	Tidig debut, Måttlig	Tidig debut, Hög
Internalized symptoms						
samt hög konsumtion						
Ångest och oro,						
Within trajectory prevalence (%)	16	24	28	33	36	40
OR (95 % CI)	Ref	1.54 (0.72–3.32)	1.97 (1.08–3.60)	2.43 (1.21–4.88)	2.84 (1.56–5.15)	3.59 (1.89–6.82)
depressivitet						
Within trajectory prevalence (%)	13	17	20	30	30	33
OR (95 % CI)	Ref	1.07 (0.45–2.50)	1.41 (0.74–2.72)	2.37 (1.14–4.93)	2.46 (1.31–4.64)	2.86 (1.45–5.66)
Externalized behavior						
samt skolk						
Within trajectory prevalence (%)	24	30	52	71	74	89
OR (95 % CI)	Ref	0.92 (0.50–1.69)	2.30 (1.44–3.66)	2.24 (1.25–4.00)	3.83 (2.35–6.24)	5.69 (3.15–10.3)
Vandalism						
Within trajectory prevalence (%)	23	4	28	41	45	60
OR (95 % CI)	Ref	0.16 (0.04–0.55)	1.43 (0.82–2.49)	3.92 (1.99–7.72)	4.24 (2.42–7.44)	7.75 (4.14–14.5)

Relative risk ratios with 95 % confidence intervals (CI) of those reporting the symptom for assuming the trajectory with the Compliant trajectory as the reference. Multinomial logistic regression adjusted for gender and parental social class

Statistically significant risk ratios are in bold

I jämförelse med det ”laglydiga” mönstret så finns samband mellan...

Table 2 Mental health at age 16 and drinking trajectory until age 42 of the Northern Swedish Cohort ($n = 1,001$)

	Drinking trajectory					
	Laglydig	Sen debut, Låg	Ordinär	Tidig debut, Låg	Tidig debut, Måttlig	Tidig debut, Hög
Internalized symptoms						
Anxiousness						
Within trajectory prevalence (%)	16	24	28	33	36	40
OR (95 % CI)	Ref	1.54 (0.72–3.32)	1.97 (1.08–3.60)	2.43 (1.21–4.88)	2.84 (1.56–5.15)	3.59 (1.89–6.82)
Depressiveness						
Within trajectory prevalence (%)	13	17	20	30	30	33
OR (95 % CI)	Ref	1.07 (0.45–2.50)	1.41 (0.74–2.72)	2.37 (1.14–4.93)	2.46 (1.31–4.64)	2.86 (1.45–5.66)
Externalized behavior						
Truancy						
Within trajectory prevalence (%)	24	30	52	71	74	89
OR (95 % CI)	Ref	0.92 (0.50–1.69)	2.30 (1.44–3.66)	2.24 (1.25–4.00)	3.83 (2.35–6.24)	5.69 (3.15–10.3)
Vandalism						
Within trajectory prevalence (%)	23	4	28	41	45	60
OR (95 % CI)	Ref		1.43 (0.82–2.49)	3.92 (1.99–7.72)	4.24 (2.42–7.44)	7.75 (4.14–14.5)

Relative risk ratios with 95 % confidence intervals (CI) of those reporting the symptom for assuming the trajectory with the Compliant trajectory as the reference. Multinomial logistic regression adjusted for gender and parental social class

Statistically significant risk ratios are in bold

I jämförelse med det ”laglydiga” mönstret så finns samband mellan...

Table 2 Mental health at age 16 and drinking trajectory until age 42 of the Northern Swedish Cohort ($n = 1,001$)

	Drinking trajectory					
	Laglydig	Sen debut, Låg	Ordinär	Tidig debut, Låg	Tidig debut, Måttlig	Tidig debut, Hög
Internalized symptoms						
Anxiousness						
Within trajectory prevalence (%)	16	24	28	33	36	40
OR (95 % CI)	Ref	1.54 (0.72–3.32)	1.97 (1.08–3.60)	2.43 (1.21–4.88)	2.84 (1.56–5.15)	3.59 (1.89–6.82)
Depressiveness						
Within trajectory prevalence (%)	13	17	20	30	30	33
OR (95 % CI)	Ref	1.07 (0.45–2.50)	1.41 (0.74–2.72)	2.37 (1.14–4.93)	2.46 (1.31–4.64)	2.86 (1.45–5.66)
Externalized behavior						
Truancy						
Within trajectory prevalence (%)	24	30	52	71	74	89
OR (95 % CI)	Ref	0.92 (0.50–1.69)	2.30 (1.44–3.66)	2.24 (1.25–4.00)	3.83 (2.35–6.24)	5.69 (3.15–10.3)
Vandalism och inte minst hög konsumtion						
Within trajectory prevalence (%)	23	4	28	41	45	60
OR (95 % CI)	Ref	0.16 (0.04–0.55)	1.43 (0.82–2.49)	3.92 (1.99–7.72)	4.24 (2.42–7.44)	7.75 (4.14–14.5)

Relative risk ratios with 95 % confidence intervals (CI) of those reporting the symptom for assuming the trajectory with the Compliant trajectory as the reference. Multinomial logistic regression adjusted for gender and parental social class

Statistically significant risk ratios are in bold

Kroppsliga mekanismer kan vara länken mellan psykosocial påfrestning och senare sjuklighet

Socioekonomiska trajektorier predicerar kortisolökning på morgonen

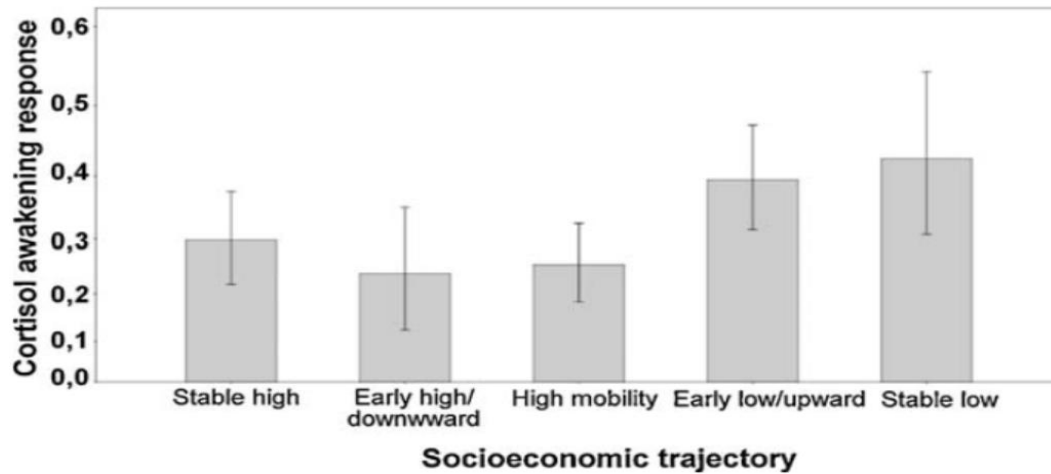

Figure 1 Cortisol awakening response (mean, 95% CI) by socioeconomic trajectories from age 16 to 43 ($N = 670$).

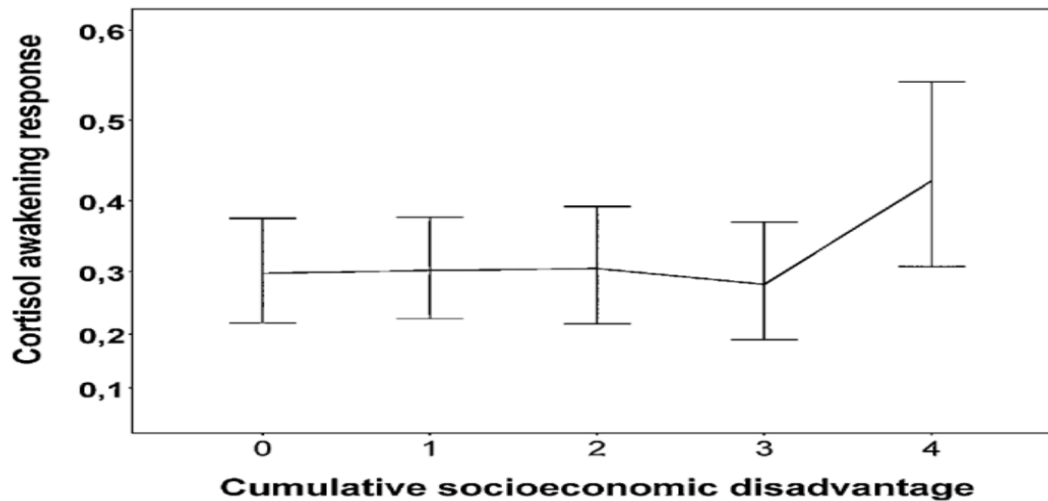

Figure 2 Cortisol awakening response (mean, 95% CI) by cumulative socioeconomic disadvantage from age 16 to 43 ($N = 670$).

Några lärdomar från trajektorier 1

Stockholms
universitet

- Här redovisas en del av vad vi lärt oss av trajektorier
 - inte allt som forskningsprogrammet visat
- Sociala förhållanden under uppväxten viktiga
 - ogynnsamma uppväxtvillkor visar tydliga samband med internaliserade psykisk ohälsa
 - dålig kontakt med mor och missnöje med skolan predicerade kroppsliga besvär hos både flickor och pojkar
 - effekterna tydligast på kortare sikt, men finns även på längre sikt
 - visar att inte allt är förutbestämt tidigt i livet
- Kroppsliga och psykiska besvär tenderar att gå hand i hand
 - de som har höga nivåer vid 16 har det ofta även i medelåldern
- Socioekonomi över livsloppet kan påverka den fysiologiska stressresponsen
 - yttre sociala förhållanden förkroppsligas i individens psykologi och biologi

Några lärdomar från trajektorier 2

Stockholms
universitet

- Arbetslöshet kan gå i arv
 - låg socialklass hos föräldrar predicerar främst utbildning, inte arbetslöshet
 - föräldrars arbetslöshet tydligt relaterad till svag arbetsmarknadsanknytning
- Skolmiljön viktig för anknytningen till arbetsmarknaden
 - svag anknytning till skolan en tydlig riskfaktor
 - särskilt i kombination med depressivitet
 - stöd i studierna hjälper, särskilt för dem med höga betyg (!)
 - effektivt just när det leder till bra studieresultat?
 - även de duktiga behöver stöd (som vi ser bland ambitiösa flickor idag)?
 - hjälp bland dem med låga betyg kan vara tecken på problem?
 - asociala beteenden i skolan en stark riskfaktor
- Osunda alkoholvanor kan bli bestående problem
 - vanliga bland dem som har psykisk ohälsa och beteendeproblem i tonåren
- Svag arbetsmarknadsanknytning visar starkt samband med psykisk ohälsa i medelåldern
 - och det ska vi strax få höra mer om!

TACK FÖR ER UPPMÄRKSAMHET!

hugo.westerlund@su.se